

STRATEGIA ROZWOJU SUBREGIONU PÓŁNOCNEGO OPOLSZCZYZNY NA LATA 2021 – 2030

KUCZBORK – NAMYSŁÓW – OLESNO
2024

„Strategia Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021 – 2030” stanowiąca załącznik do uchwały Nr 1/I/2024 Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia Subregion Północny Opolszczyzny z dnia 15 marca 2024 r.

Współfinansowane
przez Samorząd
Województwa
Opolskiego

Zadanie „Opracowanie dokumentacji strategicznej dla

współfinansowane z budżetu Województwa Opolskiego w ramach zadania publicznego w zakresie działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a tej ustawy pn. „DOKUMENTY STRATEGICZNE NGO”, skierowany do organizacji pozarządowych i innych uprawnionych podmiotów wskazanych w art. 3 ust. 3 ww. ustawy.

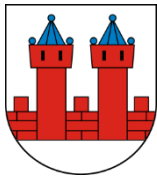
Subregion Północny Opolszczyzny

Powiat Kluczborski

Powiat Namysłowski

Powiat Oleski

Gmina Byczyna

Gmina Dobrodzień

**Gmina
Domaszowice**

**Gmina
Gorzów Śląski**

Gmina Kluczbork

**Gmina
Lasowice Wielkie**

Gmina Namysłów

Gmina Olesno

Gmina Pokój

Gmina Praszka

Gmina Radłów

Gmina Świerców

Gmina Rudniki

Gmina Wilków

Gmina Wołczyn

Gmina Zębowice

Spis treści

Wstęp	4
I. Podsumowanie diagnozy	5
I.1. Określenie obszaru wsparcia	5
I.2. Wyniki diagnozy w wymiarze społecznym	6
I.3. Wymiar gospodarczy	14
I.4. Wymiar przestrzenny	18
I.5. Analiza SWOT odnosząca się do planowania zrównoważonej mobilności miejskiej	27
II. Założenia rozwojowe	29
Cel strategiczny 1 Wysoka efektywność usług publicznych	30
Cel strategiczny 2 Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka Subregionu	35
Cel strategiczny 3 Racjonalna gospodarka zasobami środowiska	39
III. Obszary strategicznej interwencji w ujęciu regionalnym	42
IV. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Subregionu Północnego Opolszczyzny	44
IV.1 Hierarchia sieci osadniczej	45
IV.2 Powiązania funkcjonalne	46
IV.3 Obszary o znacznej wartości dla środowiska naturalnego	49
IV.4 Obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowych	50
IV.5 Obiekty będące czynnikiem wzrostu potencjału subregionu	51
IV.5.1 Ośrodki obsługi ruchu turystycznego	51
IV.5.2 Ośrodki dziedzictwa kulturowego	51
IV.5.3 Ośrodki szkolnictwa ponadpodstawowego	52
IV.5.4 Obszary wykorzystywane na potrzeby energetyki wiatrowej	53
IV.5.5 Istotne obszary eksploatacji złóż surowców mineralnych	53
IV.6 Obszary zagrożone powodzią	54
V. Scenariusze rozwojowe transportu drogowego w Subregionie (mobilność)	59
V.1 Miejskie Obszary Funkcjonalne na obszarze Subregionu Północnego Opolszczyzny	59
V.2 Scenariusze rozwojowe transportu drogowego	61
V.3 Wnioski wynikające z diagnozy	66
V.4 Monitoring zrównoważonej mobilności	68
VI. Uspołecznienie procesu opracowania oraz wdrażania Strategii - zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	70
VI System realizacji strategii	72
VI.1. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja strategii	72
VI.2. Ramy finansowe Strategii	81

Spis tabel	83
Spis rysunków	83

Wstęp

„Strategia rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021 – 2030” jest dokumentem średniookresowym wyznaczającym najważniejsze kierunki rozwoju dla Subregionu i samorządów wchodzących w jego skład. W prace nad jej przygotowaniem zaangażowani byli wszyscy partnerzy samorządowi: 16 gmin oraz 3 starostwa z obszaru powiatów kluczborskiego, namysłowskiego i oleskiego, którzy przy wsparciu ekspertów zewnętrznych wspólnie zdefiniowali najważniejsze potrzeby i wyzwania stojące przed Północną Opolszczyzną. Jednocześnie uznano, że w celu efektywnej realizacji założeń Strategii niezbędna jest szeroka współpraca z partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz mieszkańcami, których dobrostan stanowi priorytet dla wszystkich działań.

Dokument opracowany została w procedurze strategii ponadlokalnej, dlatego jego zakres obejmuje pełne spektrum zagadnień, które mogą mieć zasadnicze znaczenie dla rozwoju Subregionu. Jednocześnie, mając na uwadze nową perspektywę finansową Unii Europejskiej 2021-2027, która duży nacisk kładzie na wsparcie w ujęciu terytorialnym poprzez dedykowane narzędzia finansowe jakimi są Inne Instrumenty Terytorialne, samorządy Subregionu Północnego zdecydowały o uzupełnieniu treści niniejszego dokumentu o elementy wymagane dla strategii terytorialnej.

Struktura Strategii obejmuje kluczowe wnioski z diagnozy obszaru Subregionu w zakresie społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym, na podstawie których wyznaczono najważniejsze wyzwania i zagrożenia stojące przed samorządami. Odpowiedzią na tak wyznaczone priorytety są trzy cele strategiczne, które skonkretyzowane zostały w kierunkach działań. Praktycznym sposobem realizacji tych założeń są projekty zgłoszone przez partnerów zebrane w załączniku „Lista projektów”.

Dokument zawiera także model funkcjonalno-przestrzenny przedstawiający graficznie wizję rozwoju Subregionu w perspektywie kolejnych lat wraz z opisem podstawowych założeń.

Na koniec zawarto najważniejsze informacje dotyczące sposobu wdrażania, monitoringu oraz ewaluacji Strategii, aby zapewnić jej skuteczną i efektywną realizację, także mając na względzie kwestie finansowe.

I. Podsumowanie diagnozy

I.1. Określenie obszaru wsparcia

Subregion Północny Opolszczyzny położony jest w północnej części województwa opolskiego. Tworzą go trzy powiaty: kluczborski, namysłowski i oleski oraz 16 gmin.

Rys. 1: Położenie Subregionu Północnego Opolszczyzny na tle województwa opolskiego.

Mapa Województwa Opolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.odnowawsi.eu>.

Strukturę Subregionu tworzą gminy wiejskie i miejsko-wiejskie:

1) powiat kluczborski:

- gmina Kluczbork (miejsko-wiejska);
- gmina Byczyna (miejsko-wiejska);
- gmina Wołczyn (miejsko-wiejska);
- gmina Lasowice Wielkie (wiejska);

2) powiat namysłowski:

- gmina Namysłów (miejsko-wiejska);
- gmina Domaszowice (wiejska);
- gmina Pokój (wiejska);
- gmina Świerczów (wiejska);
- gmina Wilków (wiejska);

3) powiat oleski:

- gmina Olesno (miejsko-wiejska);
- gmina Dobrodzień (miejsko-wiejska);
- gmina Gorzów Śląski (miejsko-wiejska);
- gmina Praszka (miejsko-wiejska);
- gmina Radłów (wiejska);
- gmina Rudniki (wiejska);
- gmina Zębowice (wiejska).

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Województwa Opolskiego (uchwała nr VI/54/2019 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2019 r.) na obszarze Subregionu zlokalizowany jest obszar funkcjonalny o znaczeniu regionalnym. Tworzy go miasto Kluczbork wraz ze delimitowaną strefą zewnętrzną. Część południowa Subregionu stanowi w dużej mierze przyrodniczy obszar funkcjonalny oraz wiejski obszar funkcjonalny.

I.2. Wyniki diagnozy w wymiarze społecznym

Demografia

Liczba mieszkańców Subregionu Północnego Opolszczyzny na koniec 2019 r., zgodnie z danymi GUS, wynosiła 172 397 osób, co stanowi 17,5% ludności województwa opolskiego. Rozmieszczenie ludności w Subregionie jest nierównomierne. Dynamika zmian liczby ludności

w latach 2015-2019 wskazuje na podobieństwo Subregionu względem trendów obserwowanych w województwie. Poziom spadek liczby mieszkańców nie przekracza 1,5%. Rozmieszczenie mieszkańców wskazuje na większą atrakcyjność obszarów wiejskich, które w 2019 r. zamieszkiwało 58,26% populacji Subregionu.

Procesy demograficzne związane z przyrostem naturalnym w Subregionie są porównywalne do procesów obserwowanych w województwie. W każdym z powiatów wartość wskaźnika przyjmowała ujemne wartości. Ostatni rok analizy wskazuje na odwrócenie tego negatywnego trendu.

Analiza danych wskazuje na wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. W 2019 r. średnio 16,3% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym (porównywalnie do województwa opolskiego). Wartości wskaźników obciążenia demograficznego dla obszaru funkcjonalnego przyjmują korzystniejsze wartości w przypadku relacji osób w wieku nieprodukcyjnym do pracujących (na 100 os.) - w 2019 r. wyniosły 61,8 i były niższe niż w regionie. Relacja liczby seniorów do liczby pracujących również prezentuje pozytywne wyniki - w 2019 r. przypadało ich 35,4 osoby na 100 os. pracujących.

Pomoc społeczna

Pozytywnym zjawiskiem jest spadek liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz wydatków na pomoc społeczną - dla województwa spadki wyniosły odpowiednio 29,1% oraz 6,8%, a dla Subregionu Północnego Opolszczyzny były wyższe - odpowiednio 34,3% i 36,8%. Średnia wartość wskaźnika deprivacji materialnej dla Subregionu spadła o 42,8% - z poziomu 72,5 osób na 1000 mieszkańców w 2015 r. do 41,5 w 2019 r.

Wśród najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej dla Subregionu znajdują się ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba. W obu przypadkach liczba osób korzystających z pomocy społecznej przekracza 9 na 1000 mieszkańców.

Województwo opolskie utrzymuje pierwszą pozycję w Polsce pod względem liczby miejsc w stacjonarnych zakładach pomocy społecznej (przede wszystkim w domach pomocy społecznej) w relacji do liczby mieszkańców. W przypadku Subregionu Północnego Opolszczyzny sytuacja jest odmienna: zaobserwować można spadek liczby miejsc ogółem w domach pomocy społecznej, w tym największy wśród placówek dla osób w podeszłym wieku (przy jednoczesnym wzroście liczby miejsc w placówkach dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych).

Ze względu na postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa, konieczny staje się rozwój infrastruktury skierowanej dla osób starszych. Na terenie województwa opolskiego oraz Subregionu można zauważyć jej rozwój. Tylko na terenie Subregionu znajdowało się 38% wszystkich miejsc w województwie opolskim o takim charakterze. Zlokalizowane były w gminach: Kluczbork, Namysłów, Pokój, Radłów, Olesno, Gorzów Śląski, Zębowice. Ponadto istotną infrastrukturę ukierunkowaną tylko na osoby starsze stanowią dzienne domy pomocy oraz kluby seniora. Generalnie jednak miejsca dla osób starszych w Subregionie stanowią niewiele ponad 10% tych przygotowanych w całym województwie, choć liczba osób w wieku poprodukcyjnym stanowi prawie 17% ogółu mieszkańców województwa w tym wieku.

Opieka zdrowotna

Na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny funkcjonują 3 szpitale: Powiatowe Centrum Zdrowia SA w Kluczborku, Namysłowskie Centrum Zdrowia Sp. z o. o. i Zespół Opieki Zdrowotnej

w Oleśnie. Na 1000 mieszkańców przypadało w 2019 r. 2,8 łóżka, podczas gdy w regionie 3,9 łóżka. Dane statystyczne dotyczące liczby lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskazują, że Subregion (25,5) od kilku lat ma ich mniej niż wynosi średnia dla całego województwa opolskiego (39,2).

W 2019 r. mieszkańcy subregionu mogli korzystać z 56 aptek i 7 punktów aptecznych. W każdej gminie zlokalizowana były przynajmniej jedna placówka. Poziom dostępności do aptek jest lepszy niż w regionie - w 2019 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało w Subregionie 3,25 apteki, a w województwie opolskim - 3,09.

Edukacja

Opieka nad dziećmi do lat 3 zapewniana jest w 11 żłobkach oraz 1 oddziale żłobkowym. Liczba placówek w Subregionie w latach 2015-2019 wzrosła ponad dwukrotnie. Jednak nie w każdej gminie mieszkańcy mają bezpośredni dostęp do żłobków. Udział dzieci objętych opieką w Subregionie wynosił w 2019 roku 10,8% i był o 7 pp. niższy niż średnia w województwie.

Opieka nad dziećmi w wieku 3-6 lat świadczona jest w 63 przedszkolach, w tym 2 specjalnych oraz 24 oddziałach przedszkolnych funkcjonujących w szkołach podstawowych. W Subregionie liczba miejsc w przedszkolach na 1000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat wzrasta

i w 2018 r. wynosiła prawie 872 (o 61 miejsc mniej od wartości średniej dla województwa opolskiego). W 2019 r. na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypadało 0,85 dziecka. Udział dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wynosił w 2019 r. 91,3% i był porównywalny do regionu (92,8%). Dostrzega się jednak większe zapotrzebowanie na miejsca opieki przedszkolne w miastach. Dla nich średnia wartość wskaźnika wynosiła 121%, co oznacza, że do przedszkoli w miastach uczęszczało więcej dzieci w danej grupie wiekowej niż faktycznie mieszkających w miastach.

Na terenie Subregionu funkcjonuje 91 szkół podstawowych. Wartości współczynników skolaryzacji netto oraz brutto w każdym roku analizy osiągają poziom ponad 90% i nie odbiegają od wartości dla województwa.

Oferta kształcenia ponadpodstawowego jest szeroka. W przypadku szkół branżowych czy techników uczniowie mogą kształcić się w zawodach stanowiących odpowiedź na potrzeby rynku pracy oraz brać udział w stażach, praktykach i projektach międzynarodowych. W przypadku liceów ogólnokształcących średnie wyniki egzaminów maturalnych uczniów obszaru funkcjonalnego nie odbiegają od wyników w województwie. Średnie wyniki uczniów szkół ponadpodstawowych zawodowych w Subregionie są niższe od wyników w regionie.

Kultura, sport i rekreacja

Subregion Północny Opolszczyzny posiada bogatą ofertę kulturalną proponowaną przez działające w gminach instytucje kultury. Zgodnie z danymi GUS mieszkańcy w 2019 r. mogli korzystać w sumie z 42 centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (20% tego typu podmiotów w województwie). Na jedną placówkę w subregionie przypada średnio około 4 700 osób. Dobra dostępność do infrastruktury kulturalnej sprawiła, że w latach 2015-2019 liczba organizowanych imprez wzrosła z 1491 do 1503. Przyrost nie był wysoki (1%), ale w kontekście obserwowanego zmniejszenia imprez w województwie opolskim o 5%, można ten kierunek uznać za korzystny. Z kolei liczba uczestników imprez wyniosła w 2019 r. 147 tys. osób i była niższa względem 2015 r. o 8%. W tym samym czasie liczba osób uczestniczących w imprezach kulturalnych w województwie wzrosła o 13%.

Mieszkańcy Subregionu mają również dobry dostęp do infrastruktury bibliotecznej. W 2019 r. działało 59 bibliotek. W latach 2015-2019 odnotowano nieznaczny spadek zasobów bibliotecznych (-2%) oraz liczby czytelników (-9%), nie wpłynęło to jednak na poziom

czytelnictwa. Liczba wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika od 2015 r. utrzymuje się na poziomie 17 woluminów. W tym czasie w regionie wskaźnik obniżył się o 9%.

W Subregionie działa 98 klubów sportowych, co stanowi 18,2% klubów w województwie. Wskaźnik dostępności wynosi 5,7 klubów na 10 tys. mieszkańców i nie odbiega od wartości odnotowanej w województwie (5,5 klubów / 10 tys. mieszk.). Liczba korzystających z ich oferty wynosi 25 na 1 tys. mieszkańców i jest niższa od średniej dla województwa (31 osób / 1 tys. mieszkańców).

Aktywność społeczna

Subregion Północny Opolszczyzny charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią organizacji pozarządowych. Zgodnie z danymi GUS na koniec 2019 r. zarejestrowane były 664 podmioty, wśród których przeważały stowarzyszenia i organizacje społeczne (95%). W latach 2015-2019 liczba podmiotów sektora non-profit wzrosła o 14%. Poziom aktywności mierzony liczbą organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców potwierdza zaangażowanie obywateli w życie publiczne. W 2019 r. wartość wskaźnika wynosiła 3,77‰ i była porównywalna z jego wartością dla województwa opolskiego (4,75‰). Z kolei intensyfikacja rozwoju aktywności społecznej, mierzona liczbą nowo rejestrowanych organizacji na 10 tys. mieszkańców w 2019 r., osiągnęła poziom 1,7. Jest to wartość porównywalna do regionalnej (1,6 podmiotów / 10 tys. mieszkańców).

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Subregionu funkcjonują 3 Komendy Powiatowe Policji, a w kilku przypadkach także posterunki (zlokalizowane w: Byczynie, Wołczynie, Pokoju, Praszce i Dobrodzieniu). Według danych GUS liczba przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych spadła w latach 2015-2019 o 23%. Od 2015 r. konsekwentnie wzrastał z kolei wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych i osiągnął w 2019 r. poziom 86,3%. Tym samym był wyższy o 21% od średniej wartości dla województwa opolskiego. W strukturze przestępstw dominującą kategorię stanowią przestępstwa kryminalne, a w nich przestępstwa przeciwko mieniu.

Ochronę przeciwpożarową w Subregionie zapewniają działające w każdym powiecie Komendy Powiatowe Państwowej Straży Pożarnej oraz łącznie 87 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. W 2019 r. miało miejsce 2484 zdarzeń, w ramach których interweniowały

służby przeciwpożarowe. Dominują tzw. miejscowe zagrożenia (65% ogółu interwencji). Wśród pożarów, których było 751 (30,2% zdarzeń) przeważały tzw. pożary małe. Najwięcej interwencji służb związanych jest z usuwaniem szkód po silnych wiatrach (35% wszystkich zagrożeń) oraz zdarzeń w komunikacji (27%).

WYZWANIA

- spadek liczby mieszkańców wynikający z trendów demograficznych. Poziom zmniejszenia liczby mieszkańców nie jest wysoki i porównywalny do trendów w regionie, niemniej jednak należy monitorować tempo zmian w celu jak najszybszej reakcji polegającej na dostosowaniu infrastruktury i usług społecznych. Jedyną jednostką terytorialną o odmiennym trendzie jest gmina Namysłów, w której odnotowano wzrost liczby mieszkańców. Generalnie, powiat namysłowski jest „najmłodszym” powiatem Obszaru Funkcjonalnego, co wynika z korzystnej struktury mieszkańców w gminach Domaszowice, Namysłów oraz Wilków;
- niekorzystny trend demograficzny związany z ujemnym przyrostem naturalnym. Jedynie w dwóch gminach odnotowano niewielki, ale dodatni przyrost naturalny (gmina Pokój w powiecie namysłowskim oraz gmina Praszka w powiecie oleskim);
- co prawda Subregion cechuje się korzystniejszą strukturą wiekową mieszkańców (wskaźniki obciążenia demograficznego) niż w województwie, lecz obserwowana jest tendencja zmian zmierzająca do zwiększenia poziomu obciążenia osób w wieku produkcyjnym koniecznością utrzymania osób w wieku nieprodukcyjnym. Może to w przyszłości stanowić wyzwanie dla władz samorządowych, by odpowiednio reagować na wzrastające obciążenia finansowe związane z utrzymaniem osób wieku nieprodukcyjnym;
- w odniesieniu do dostępności do podstawowej infrastruktury społecznej jako potrzebę w Subregionie uznać należy malejącą liczbę łóżek szpitalnych. Przy utrzymującym się trendzie, w kontekście m.in. zwiększającego się zagrożeniem pandemią COVID-19, może istotnie pogorszyć jakość życia mieszkańców. Również dostępność do lekarzy w Subregionie jest na gorszym poziomie niż w województwie. W najgorszej sytuacji znajduje się powiat namysłowski, w której na 10 tys. mieszkańców przypada zaledwie 15,5 lekarza, natomiast w najlepszej - powiat kluczborski (32,4 lekarza);
- większość organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie Subregionu działa w małej, lokalnej skali, ma ograniczone budżety i opiera się głównie na finansowaniu z dotacji samorządu (np. w ramach powiatowych i gminnych programach współpracy z organizacjami pozarządowymi);
- w zakresie bezpieczeństwa publicznego uwagę zwraca fakt częstszych niż średnio w regionie interwencji służb ochrony przeciwpożarowych. Szczególną uwagę zwraca wysoka wartość wskaźnika w powiecie namysłowskim, co wynika zapewne z wysokich jego wartości odnotowanych w gminach Domaszowice, Świerczów. Wartości te wskazują na konieczność zapewnienia w subregionie odpowiedniej infrastruktury i wyposażenia

jednostek a także analizę przyczyn zaistniałych zdarzeń w celu minimalizacji ich przyszłego występowania;

- wśród najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej dla Subregionu znajdują się ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba. Dodatkowo w przypadku kryterium dotyczącego długotrwałej i ciężkiej choroby w większości powiatów Subregionu Północnego liczba osób korzystających z pomocy społecznej nie obniżyła się (wyjątkiem jest tu powiat namysłowski).

BARIERY

- za istotne zagrożenie w kontekście demografii uznać można obserwowane nie tylko w Polsce, ale i Europie trendy spadku liczby mieszkańców (niż demograficzny) przy jednoczesnym starzeniu się społeczeństwa. Obserwowany kierunek zmian prowadzi do zwiększonego obciążenia ekonomicznego jednostek samorządowych związanego z utrzymaniem społeczności lokalnych przy zapewnieniu właściwego standardu usług społecznych;
- istotnym zagrożeniem, które ujawniło się szczególnie w 2020 r. nie tylko w Subregionie, ale w całym kraju, jest słaba dostępność do usług medycznych. Wydarzenia związane z pandemią COVID-19 wskazały słabość systemu zarządzania ochroną zdrowia;
- zagrożeniem może być pogarszająca się sytuacja finansowa jednostek samorządowych ograniczająca możliwości realizacji inwestycji społecznych, poprzez utrudnioną możliwość zapewnienia wkładu własnego dla projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych;
- na tle województwa opolskiego Subregion wypada gorzej w przypadku stosunku liczby miejsc w stacjonarnych zakładach pomocy społecznej w relacji do liczby mieszkańców. Ponadto o ile na przestrzeni lat wskaźnik ten nieznacznie poprawił się w odniesieniu do całego województwa, to w przypadku analizowanego obszaru uległ pogorszeniu. Poprawa tego stanu rzeczy jest niewątpliwie jednym z ważniejszych wyzwań dla władz publicznych wszystkich szczebli samorządu terytorialnego, szczególnie w kontekście nieuchronnych zmian demograficznych zachodzących także na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny.

POTENCJAŁY ROZWOJU

- bogata oferta kulturalna wynikająca nie tylko z szeregu instytucji kulturalnych, ale także z ich potencjału, kreatywności oraz popytu na ten rodzaj usług. Jest to potencjał, który może stanowić o kapitale społecznym Subregionu. Bogata oferta wydarzeń pozwala mieszkańcom na integrację, umacnia więź z regionem i wzmacnia poczucie tożsamości;
- subregion może się także pochwalić zróżnicowaną i dostępną bazą sportową. Co wydaje się szczególnie istotne, to fakt, że wzrasta liczba obiektów przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami nie tylko jako widzów, ale także jako uczestników;
- wysoki poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Utrzymujący się od wielu lat trend wzrostowy liczby nowych podmiotów z sektora non-profit wynika m.in. ze wzrastających możliwości pozyskania środków na realizację działań społecznych w ramach funduszy zewnętrznych (np. funduszy UE);

- sprawnie działający system placówek oświatowych zapewniający opiekę i kształcenie na każdym szczeblu edukacji. Niewątpliwie szczególną uwagę należy poświęcić rozwojowi infrastruktury opieki nad najmłodszymi. Wzrastające zapotrzebowanie na punkty opieki nad dziećmi do lat 3 powinna wyznaczać przyszły kierunek rozwoju żłobków. Analiza zróżnicowania wewnętrznego wskazuje na lepszą sytuację w dostępie do opieki w miastach powiatowych. Mieszkańcy obszarów wiejskich mają zdecydowanie ograniczony dostęp do opieki najmłodszych. Coraz większe zapotrzebowanie na żłobki wynika ze stopniowego odchodzenia od rodzin wielopokoleniowych, w których dziadkowie zajmowali się dziećmi. Ponadto rynek pracy wymusza konieczność relatywnie szybkiego powrotu rodziców do pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka. Tym samym należy się spodziewać wzrostu oczekiwań społecznych w tym zakresie;
- w zakresie opieki przedszkolnej przeprowadzona analiza wskazała na konieczność monitorowania poziomu obciążenia placówek w miastach. Dane dla poszczególnych powiatów wskazały bowiem, że dzieci z obszarów wiejskich uczęszczają do przedszkoli w miastach. Wynika to zapewne z faktu, że osoby mieszkające na obszarach wiejskich ze względu na miejsce pracy wybierają placówki opiekuńcze działające jak najbliżej miejsca pracy. Ponadto można przypuszczać, że część z rodziców mieszka na wsi pozostając zameldowana w mieście.
- w kontekście wzmacniania potencjału obszaru za mocną stroną Subregionu uznać można profilowanie kształcenia zawodowego przy ścisłej współpracy z pracodawcami. W szkołach branżowych oraz technikach tworzone są kierunki odpowiadające na potrzeby rynku pracy, a także prowadzone są tzw. klasy patronackie przy bezpośredniej współpracy z flagowymi pracodawcami w regionie;
- nastąpił wyraźny spadek liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz wydatków na pomoc społeczną na przestrzeni lat 2015-2019. Zmiana ta jest nawet większa niż na poziomie województwa, co może świadczyć o pozytywnym trendzie zachodzącym w obszarze zabezpieczenia społecznego.

TRENDY ROZWOJOWE

- wzmacnianie potencjału edukacyjnego subregionu dzięki kontynuacji programu Erasmus umożliwiającemu wymianę dobrych praktyk oraz doświadczeń w obszarze kształcenia zawodowego;
- prowadzenie przez władze krajowe, ale także regionalne, polityki nastawionej na faktyczne wsparcie dla JST, w tym przygotowanie programów operacyjnych, z których będą mogły korzystać jednostki – programy społeczne, edukacyjne, zdrowotne (EFS+ itp.);
- zmiany legislacyjne, zmieniające kryteria przyznawania pomocy społecznej i tym samym mogące ograniczyć dostęp rodzin do środków pomocowych;
- wzrost atrakcyjności gmin i powiatów, co zachęci mieszkańców do osiedlania się na terenie Subregionu;
- zarówno na terenie całego województwa opolskiego, jak i w Subregionie odnotowywany jest systematyczny wzrost liczby placówek zapewniających całodobową opiekę osobom

z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorym lub w podeszłym wieku. Na przestrzeni lat 2015 - 2019 w przypadku trzech analizowanych powiatów, nastąpił wzrost liczby takich instytucji nie tylko w liczbach bezwzględnych, ale także odnośnie ich udziału w liczbie tych placówek z terenu całego województwa. To szczególnie istotne w kontekście zmian demograficznych zmierzających do starzenia się społeczeństwa.

I.3. Wymiar gospodarczy

Gospodarka

W 2019 r. na terenie Obszaru Subregionu zarejestrowane było 4.107 podmiotów gospodarczych. W porównaniu do 2015 r. nastąpił wzrost ich liczby o ok. 3,3%. Powyższa tendencja zauważalna była również w województwie opolskim, przy czym wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie Subregionu był szybszy (w województwie -0,7%). Wśród podmiotów gospodarczych dominowały przedsiębiorstwa z sektora prywatnego.

Wskaźnik dotyczący liczby podmiotów na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest interpretowany często jako jeden z głównych barometrów przedsiębiorczości na określonym obszarze. W latach 2015-2019 zaobserwowano wzrost liczby podmiotów z poziomu 145,67 w 2015 r. do 160,17 w 2019 r. jako średniej dla Subregionu. Wartość tego wskaźnika jest poniżej średniej dla województwa opolskiego, wynoszącej 171,2 w 2019 r., jednak dynamika wzrostu wynosząca w Subregionie 9,95% była większa niż w regionie (8,35%).

Najliczniejsze grupy podmiotów prowadzą działalność wpisującą się w: przetwórstwo przemysłowe (314 podmiotów w 2019 r.), działalność profesjonalną, naukową i techniczną (140), edukację (308), opiekę zdrowotną i pomoc społeczną (122). Najmniej liczną grupą podmiotów są prowadzące działalność w zakresie: informacji i komunikacji (28 podmiotów w 2019 r.), wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (10) oraz dostaw wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz rekultywacji (18).

Przedsiębiorstwa z terenu Subregionów przynależą do 13 klastrów: Wielobranżowy Klaster Rzemieślniczy „Opolski E-Rzemieślnik”, Śląski Klaster Drzewny, „Kraina Mlekiem i Miodem Płynąca”, „Innowacyjna Chemia”, „Ekoenergia Opolszczyzny”, Opolski Klaster Przetwórstwa Spożywczego „Zielona Dolina”, „Klaster Termomax”, Śląski Klaster Przedsiębiorstw Dorzecza Górnej i Środkowej Odry, Opolski Klaster Informatyczny OPINFO,

„Konsorcjum Człowiek”, Opolski Klaster Medyczny „Nasze zdrowie”, Regionalny Opolski Klaster Senioralny oraz Stowarzyszenie Klaster Dobrej Żywności „Oleski Koszyk”.

Rolnictwo

Chociaż dla całego województwa wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi aż 81,4 pkt. (dla Polski 66,6 pkt.), to jednak należy podkreślić wewnętrzne zróżnicowanie regionu - najlepsze warunki do rozwoju rolnictwa panują w jego zachodniej i południowej części.

Wśród zasiewów przeważają zboża, uprawy przemysłowe oraz rzepak. Produkcja zwierzęca nie odgrywa dużego znaczenia dla rolnictwa, podobnie jak to ma miejsce w całym województwie opolskim - na jedno gospodarstwo rolne w Subregionie przypada 0,6 zwierzęcia gospodarskiego, zaś w województwie - 0,5.

W przypadku województwa opolskiego dominują gospodarstwa rolne liczące do 5 ha powierzchni (29%), zaś prawie 15% stanowią największe, ponad 15-hektarowe. Dla Subregionu średnie nie są już tak korzystne: najbardziej znacząca liczba obejmuje również gospodarstwa najmniejsze (ok. 39%), jednak po nich najwięcej znajduje się tam gospodarstw o powierzchni 5 – 10 ha (18%).

Bezrobocie

W województwie opolskim udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił w 2019 r. zaledwie 3,5%, co oznacza spadek o prawie 40% w ostatnich 5 latach. Wynik subregionu jest zbliżony i wynosił 3,4%. Na obszarze Subregionu w 2015 r. zarejestrowano 5650 bezrobotnych, zaś w 2019 r. były to 3.552 osoby - spadek wyniósł 37,1%.

W przypadku liczby bezrobotnych kobiet spadek w Subregionie wyniósł 32,6%. Jednak udział ich liczby w ogóle bezrobotnych na przestrzeni 5 lat wzrósł z 58,2% do 62,5%. W 2015 r. udział bezrobotnych do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 34,2%, zaś w 2019 r. 29%. Udział długotrwale bezrobotnych w przypadku Subregionu spadł z 52,5% w 2015 r. do 49,5% w 2019 r. (o 3 p.p.). Stosunek liczby bezrobotnych po 50 r.ż. do ogółu bezrobotnych w Subregionie spadł o 1,3 p.p.

W 2020 r. w sektorze handlu i usług największe zapotrzebowanie występowało w zawodach kasjer i sprzedawca, natomiast zawodem nadwyżkowym był fryzjer.

WYZWANIA

- niewątpliwym istotnym problemem w obszarze rynku pracy jest fakt, iż w Subregionie większość bezrobotnych to kobiety. W analizowanym okresie ich udział wzrósł prawie we wszystkich gminach (wyjątkiem są gminy Dobrodzień, Lasowice Wielkie). Dotyczy to także liczby bezrobotnych kobiet, które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka - wartość tego wskaźnika zarówno dla całego Subregionu, jak i powiatów wzrosła. Świadczyć to może o występowaniu strukturalnych problemów na rynku pracy w Subregionie, negatywnie wpływających na aktywność zawodową kobiet;
- w przypadku rolnictwa zauważyć należy, że na terenie całego Subregionu Północnego dominują gospodarstwa bardzo małe, do 5 ha powierzchni (ok. 39% wszystkich gospodarstw) oraz małe - między 5 a 10 ha (prawie 20%). Taka struktura nie sprzyja wzrostowi ich wydajności i - co z tym się wiąże - wzrostowi inwestycji i rozwojowi branży;
- niewystarczający dostęp do kapitału, w tym na finansowanie działalności innowacyjnych, prowadzenie prac badawczo-rozwojowych, a także na nakłady inwestycyjne (w tym w środki trwałe).

BARIERY

- istotnym ograniczeniem rozwojowym związanym z rynkiem pracy jest duży deficyt pracowników medycznych: lekarzy, pielęgniarek oraz fizjoterapeutów w całym Subregionie. Problem ten występuje w całym kraju, jednak zważywszy na niedawną sytuacją epidemiczną oraz proces starzenia się społeczeństwa należy przypuszczać, że jego znaczenie w przyszłości będzie wzrastać. Ponadto istotny wpływ na lokalną sytuację będzie miała konkurencja o kadrę medyczną pomiędzy różnymi ośrodkami;
- w porównaniu z resztą województwa jego północny obszar ma stosunkowo słabe warunki dla rozwoju działalności rolnej. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest wyraźnie niższy niż ten dla całego regionu a na terenie trzech analizowanych powiatów dominują gleby o III i IV klasie bonitacyjnej;
-

POTENCJAŁY ROZWOJU

- w ujęciu rok do roku w analizowanym okresie systematycznie spadał poziom bezrobocia zarówno w Subregionie, jak i w poszczególnych jednostkach (poza nielicznymi wyjątkami). Poziom bezrobocia obniżył się o ponad 1/3 w Subregionie oraz tworzących go powiatach. Podobnie liczba długotrwale bezrobotnych systematycznie spadała w Subregionie oraz w 2 z 3 powiatów (wyjątkiem jest powiat kluczborski, gdzie wzrost był minimalny);
- należy zwrócić uwagę, że analizowany obszar dysponuje zróżnicowanym zasobem kulturowo historycznym na tyle atrakcyjnym, by przyciągać turystów w ramach wyjazdów weekendowych lub turystyki kwalifikowanej - rowerowej czy kajakowej. Przez teren Subregionu przechodzi kilka szlaków turystycznych o znaczeniu ponadregionalnym m.in. szlak drewnianego budownictwa sakralnego, ze szczególnym uwzględnieniem unikatowego w skali kraju pomnika historii – XVI w. Sanktuarium św. Anny w Oleśnie,

wpisanego na listę 100 Pomników Historii na Stulecie Odzyskania Niepodległości. Ponadto istnieje Stobrawski Park Krajobrazowy o powierzchni ponad 52 ha;

- na terenie Subregionu działa 6 Lokalnych Grup Działania (Stobrawski Zielony Szlak, Dolina Stobrawy, Górna Proсна, Kraina Dinozaurów, Dobra Widawa, Rybacka Lokalna Grupa Działania „Opolszczyzna”), zaś prawie wszystkie gminy z tego terenu należą do którejś z nich. Wszystkie LGD zajmują się m.in. promocją walorów turystycznych gmin, które zraszają;
- zaobserwowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Dużą część tych podmiotów stanowią większe przedsiębiorstwa, które oferują bardziej stabilne zatrudnienie i lepsze warunki, a także pozwalają na funkcjonowanie mniejszych firm, będących ich kooperantami;
- przedsiębiorstwa działające na obszarze Subregionu mają silne wsparcie naukowo-badawcze w regionie, m.in. Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Oddział Inżynierii Materiałowej, Procesowej i Środowiska Politechniki Opolskiej;
- obszar Subregionu posiada niewątpliwie walory turystyczne, które pozwalają na rozwój turystyki ponadlokalnej, a więc mogą nie tylko mieszkańców województwa opolskiego, ale też województw ościennych na krótki wypoczynek.

TRENDY ROZWOJOWE

- szansą dla rozwoju rolnictwa na terenie Subregionu Północnego może być wzrost zainteresowania wśród konsumentów żywnością ekologiczną i nisko przetworzoną, pochodzącą właśnie z niewielkich gospodarstw indywidualnych. Taki kierunek rozwoju gospodarstw jest możliwy do realizacji, szczególnie, że nie wymaga od ich właścicieli dużych nakładów finansowych, a działalność tę można pogodzić z innymi formami zarobkowania;
- od kilku lat wzrasta w Polsce popularność turystyki weekendowej związanej z wyjazdami do miejsc stosunkowo nieodległych i nie będących turystycznymi „mekkami”. Subregion Północny Opolszczyzny - ze względu na swoje położenie - może przyciągać mieszkańców m.in. gęsto zaludnionego Górnego Śląska, którzy w ramach wyjazdów krajoznawczych mogą wykorzystywać go jako destynację na weekendowe wyjazdy;
- wspieranie rozwoju gospodarczego powinno opierać się na podnoszeniu jakości kształcenia zawodowego oraz przygotowaniu oferty edukacyjnej zgodnej z potrzebami rynku pracy. Dodatkowo polityka lokalna powinna preferować przedsiębiorstwa innowacyjne, jak również tworzyć system sprawnej obsługi administracyjnej przedsiębiorstwa oraz wsparcia poprzez rozwój stref aktywności gospodarczej czy poszczególnych branż.

I.4. Wymiar przestrzenny

Infrastruktura transportowa

Zasadniczym zwozikiem obszaru Subregionu Północnego Opolszczyzny są DK42 (Namysłów - Kluczbork) i DK11 (Kluczbork - Olesno), które pełnią rolę najważniejszych korytarzy transportowych, łączących główne ośrodki trzech powiatów. Wśród kluczowych dróg zapewniających z kolei dostępność zewnętrzną Subregionu znajdują się:

- DK11 - połączenie z Aglomeracją Górnośląską oraz w kierunku północnym połączenie z S8 na węźle Kępno, dalej z Ostrowem Wielkopolskim, a docelowo z Poznaniem;
- DK39 - połączenie z Brzegiem i dalej na południe wpięcie się do A4 na węźle Brzeg oraz w kierunku północnym połączenie z DK11 i dalej S8 na węźle Kępno;
- DK42 - połączenie z Radomskiem i A1 na węźle Radomsko (w trakcie realizacji);
- DK43 - połączenie z Częstochową i A1 na węźle Częstochowa Jasna Góra oraz w kierunku północnym połączenie z DK45 na wysokości Wielunia;
- DK45 - połączenie z Opolem oraz od strony północnej połączenie z Wieluniem i dalej wpięcie się do S8 na węźle Złoczew;
- DK46 - połączenie z Opolem i A4 na węźle Opole Zachód oraz z Częstochową i A1 na węźle Częstochowa Blachownia;
- DW451 - połączenie z Oleśnicą i S8 na węźle Oleśnica Zachód (przez krótki łącznik DW340);
- DW454 - połączenie z Opolem;
- DW494 - połączenie z Częstochową;
- DW901 - połączenie z Aglomeracją Górnośląską.

W ujęciu gmin położonych w obszarze Subregionu Północnej Opolszczyzny, stan rozwoju sieci drogowej jest mocno zróżnicowany. Z uwagi na rodzaj nawierzchni publicznych dróg gminnych należy podkreślić, że przeważają te o nawierzchni bitumicznej, niemniej jednak udział dróg pokrytych innym rodzajem nawierzchni jest także wysoki – dotyczy to zwłaszcza dróg gruntowych. Aż w połowie spośród analizowanych gmin drogi o nawierzchni bitumicznej stanowią mniej niż 50%.

W zakresie infrastruktury kolejowej przebiegającej przez obszar Subregionu, wśród czynnych linii kolejowych, na których prowadzony jest ruch pasażerski, znajduje się 5 szlaków: LK61 (Kielce - Fosowskie), LK143 (Kalety - Wrocław Mikołajów), LK181 (Herby Nowe - Oleśnica),

LK272 (Kluczbork - Poznań Główny) oraz LK293 (Jełowa - Kluczbork). Łącznie liczą one ok. 135 km.

Subregion koncentruje 21,5% ogólnej długości dróg rowerowych w województwie opolskim (27,3% ogólnej długości). Natomiast w przeliczeniu na 100 km² powierzchni, posiada 4,3 km dróg (przy 5,4km/100 km² dla województwa opolskiego).

Podstawową formą komunikacji na obszarze Subregionu Północnego Opolszczyzny jest transport autobusowy. W obrębie każdego z trzech miast powiatowych występują dworce autobusowe, a w części gmin - centra przesiadkowe. Natomiast transport kolejowy większe znaczenie ma jako sposób przemieszczania się do większych ośrodków, takich jak Wrocław czy Opole.

Niewątpliwym autem rozwojowym jest budowa obwodnicy Olesna w ciągu drogi ekspresowej S11 o długości 23,0 km. Planowany termin ukończenia 2023 r. Droga ekspresowa S11: stanowi jeden z najważniejszych ciągów komunikacyjnych łączących północ z południem naszego kraju (Kołobrzeg – Bytom). Projektowana, łączna długość drogi wynosi 550 km. W większości ma przebiegać po śladzie obecnej drogi krajowej nr 11 przez cztery województwa: zachodniopomorskie, wielkopolskie, opolskie i śląskie.

Urządzenia sieciowe

Sieć gazowa biegnąca przez obszar Subregionu stanowi ok. 17% ogólnej długości sieci gazowej na terenie województwa opolskiego. Generalnie widoczna jest tendencja rozwoju tej sieci - dla całego Subregionu wzrost ten wynosi 7,9%, a - dla porównania - w województwie opolskim - 10,7%. W Subregionie, podobnie jak w całym województwie opolskim, dominują przyłącza sieci gazowej do budynków mieszkalnych (94,2%). Dominują również odbiorcy zlokalizowani w miastach.

Dostępność do sieci wodociągowej jest dość duża i ciągle się poprawia (wzrost w latach 2015-2019 o 3,7%). Również stan sieci wodociągowej - mierzony liczbą awarii na 10 km długości sieci - ulega poprawie: w województwie opolskim ich liczba zmniejszyła się o prawie 38%, a w Subregionie aż o ok. 49%.

Rozwój sieci kanalizacyjnej był w ostatnich latach większy w Subregionie Północnym Opolszczyzny niż województwie opolskim (wyniósł odpowiednio 21,8% i 10,1%). W związku ze zwiększaniem się długości czynnych sieci kanalizacyjnych generalnie rośnie także liczba mieszkańców posiadających do niej dostęp - w województwie opolskim o 2,8%,

a w Subregionie o 5,3%. Zagadnienie to wymaga jednak wdrożenia działań inwestycyjnych, bowiem w Subregionie występują nawet gminy bez dostępu do sieci. Ocena awaryjności sieci kanalizacyjnej wskazuje na bardziej korzystną sytuację w Subregionie niż w województwie opolskim.

Dostęp do sieci energetycznej zapewniają na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny spółki z grupy Tauron. Liczba odbiorców energii elektrycznej systematycznie rośnie - średni wzrost dla województwa wyniósł w latach 2015-2019 4,8%, niewiele niższy był dla Subregionu - 4,2%.

Na terenie gmin wiejskich oraz na terenach wiejskich gmin miejsko-wiejskich nie występują scentralizowane systemy ciepłownicze. Potrzeby cieplne zaspokajane są przez lokalne kotłownie i indywidualne źródła ciepła. Ponadto część produkowanej energii elektrycznej i cieplnej pochodzi z odnawialnych źródeł energii.

Gospodarka odpadami

Subregion Północny Opolszczyzny należy do północnego regionu gospodarki odpadami. Liczba produkowanych odpadów komunalnych systematycznie rośnie - w ciągu 5 lat w województwie opolskim wzrost ten wyniósł 6,2%, zaś w Subregionie - 8,8%. Zdecydowaną większość odpadów stanowią te wytwarzane przez gospodarstwa domowe. W gminach Subregionu w 2019 r. wskaźnik ten przekraczał średnią dla województwa opolskiego (91% wobec 88%). Udział odpadów segregowanych powoli wzrasta i również w tym przypadku występuje w przypadku gospodarstw domowych. Ogółem w województwie opolskim w 2019 r. sortowano nieco ponad 1/3 wszystkich odpadów i w stosunku do 2015 r. poziom ten poprawił się tylko o 3,5 punktu procentowego. W Subregionie udział ten był w 2019 r. niższy, lecz wzrost wyniósł aż 6,6 pp. Zbiórka odpadów dokonywana jest w prawie wszystkich gminach w Punktach Selekttywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Mieszkalnictwo

Generalnie średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Subregionu była w 2019 r. nieco wyższa niż w województwie (83,1 m² wobec 81,2 m²). Liczba izb w mieszkaniu rośnie właściwie wraz ze wzrostem powierzchni mieszkania. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców sukcesywnie rośnie, przy czym w Subregionie wzrost ten wyprzedza wzrost w województwie opolskim (4,3% wobec 3,7%).

Walory rekreacyjno-turystyczne

Baza sportowa w jednostkach tworzących Subregion Północny Opolszczyzny jest zróżnicowana, a jej rozmieszczenie nierównomierne. Poza standardową infrastrukturą sportową działającą w obrębie szkół, mieszkańcy korzystać mogą m.in. z: 75 boisk piłkarskich w 14 gminach, 20 boisk wielofunkcyjnych w 10 gminach, 15 stadionów w 12 gminach, 8 boisk do koszykówki, 7 boisk do piłki siatkowej, 3 boiska do piłki ręcznej, 7 hal sportowych, 10 odkrytych kortów tenisowych, 5 pływalni, 3 sztuczne lodowiska, 5 skateparków oraz 29 siłowni zewnętrznych. Wzrasta liczba krytych obiektów sportowych przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Obszar Subregionu posiada walory turystyczne, które pozwalają na rozwój turystyki lokalnej, a więc przyciągać przede wszystkim mieszkańców województwa opolskiego oraz województw ościennych. Z tego powodu również dominującą formą mogą być wyjazdy weekendowe lub elementy turystyki kwalifikowanej - rowerowej czy kajakowej.

Walory środowiskowe

Krajobraz przyrodniczy Subregionu Północnego Opolszczyzny tworzą przede wszystkim pola uprawne, lasy oraz gęsta sieć dolin rzecznych. Obszary prawnie chronione obejmują przede wszystkim południową część Subregionu, a ich łączna powierzchnia w 2019 r. wynosiła 73.163,84 ha, co stanowiło ok. 28% ogólnej powierzchni obszarów prawnie chronionych w województwie opolskim. Udział tych obszarów w ogólnej powierzchni powiatów i gmin wchodzących w skład Subregionu Północnego Opolszczyzny jest bardzo zróżnicowany. Dwoma wyróżniającymi się pod względem powierzchni formami ochrony przyrody na omawianym terenie są Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrowsko-Turawskie oraz Stobrowski Park Krajobrazowy. Poza tym utworzono inne formy ochrony przyrody: park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (4), rezerваты przyrody (3 leśne i 2 florystyczne), pomniki przyrody (126), użytki ekologiczne (28) oraz Obszary Natura 2000 (5 specjalnych obszarów ochrony siedlisk).

Stan środowiska

Ocena jakości powietrza przeprowadzona w 2018 r. przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Opolu, wykazała przekroczenia

wartości stężenia dobowego pyłu zawieszonego PM₁₀. Doszło również do znacznego przekroczenia docelowego poziomu benzo(a)pirenu, którego źródłem powstawania jest niepełne spalanie paliw stałych, spalanie odpadów w instalacjach do tego nieprzystosowanych, procesy przemysłowe i niektóre procesy naturalne.

WYZWANIA

- dostrzegalne jest występowanie na obszarze Subregionu wyraźnego przestrzennego zróżnicowania pod względem dostępu do gazu sieciowego. Tylko w powiecie kluczborskim każda gmina ma dostęp do sieci gazowej, w przypadku powiatu namysłowskiego są to gminy: Domaszowice i Namysłów, zaś w powiecie oleskim: Gorzów Śląski, Olesno i Praszka;
- w całym Subregionie procentowo mniej mieszkańców korzystało z sieci wodociągowej niż w województwie opolskim, odpowiednio 95,2% i 97%;
- na obszarze Subregionu występuje zróżnicowanie w poziomie warunków mieszkaniowych w poszczególnych powiatach. W powiecie oleskim średnia powierzchnia użytkowa mieszkań wyraźnie przewyższa średnią województwa, w pozostałych dwóch powiatach wskaźnik ten jest nieznacznie niższy. Wynika to z faktu dominacji budownictwa jednorodzinnego. W przypadku liczby mieszkań przypadających na 1 tys. mieszkańców wskaźnik ten jest w powiecie namysłowskim wyższy niż średnia wojewódzka i wyraźnie niższy w dwóch pozostałych powiatach;
- w przypadku komunikacji zbiorowej istotnym ograniczeniem jej rozwoju jest słaba lub wręcz zła kondycja finansowa części przewoźników. Przekłada się to na ograniczenie zakresu świadczonych usług dla mieszkańców (zmniejszenie częstotliwości kursów lub likwidacja linii) i brak lub nieznaczne inwestycje np. w nowy tabor;
- w zakresie infrastruktury kolejowej należy wspomnieć o potrzebie modernizacji LK143 na odcinku od Kluczborka w kierunku Wrocławia, która to charakteryzuje się złym stanem technicznym, powodującym stałe lub czasowe ograniczenia prędkości na linii, ograniczeniami nacisku na oś, a także uszkodzeniami podtorza. Uwagę na powyższe problemy zwrócił Urząd Transportu Kolejowego;
- rozbudowa LK61 na odcinku Lubliniec-Fosowskie o drugi tor, co wpłynie na podniesienie płynności ruchu. Warto wspomnieć, iż linia ta znajduje się w kompleksowej sieci TEN-T;
- w zakresie stanu technicznego dróg powiatowych, istotnych dla ruchu wewnętrznego obszaru SPO, mimo iż generalnie duża ich część jest oceniana na stan przynajmniej zadowalający, to jednak sygnalizowany zły lub bardzo zły stan na wielu odcinkach, determinuje potrzeby związane z podjęciem prac remontowych lub modernizacyjnych, podnoszących bezpieczeństwo jazdy. W tym zakresie należy podjąć możliwe pod kątem ich realizacji działania w zakresie modernizacji i utrzymania właściwego stanu dróg powiatowych, uwzględniając w pierwszej kolejności kryterium ich kluczowego znaczenia dla spójności wewnętrznej całego obszaru SPO. Wobec tego proponuje się wspólne

prorowadzenie skoordynowanych działań trzech powiatów na rzecz rozwoju dróg (przede wszystkim łączących główne ośrodki w ramach trzech powiatów);

- wciąż dużym problemem dla kilku gmin z obszaru SPO pozostaje stan techniczny publicznych dróg gminnych, istotnych dla ruchu lokalnego. W przypadku niektórych gmin, zły lub niezadowolający stan nawierzchni dotyczy większości dróg. Ogólnie rzecz biorąc przeważają gminy, które borykają się z problemem wyższego udziału dróg w złym/niezadowolającym stanie technicznym w stosunku do jednocześnie niskiego udziału dróg w stanie dobrym/bardzo dobrym. Utrzymanie dróg lokalnych jest bardzo ważnym i kosztochłonnym zadaniem prowadzonym przez gminy;
- z punktu widzenia dalszych inwestycji w zakresie DDR (dróg dla rowerów), poza samym wytyczaniem nowych tras, istotne wydaje się także doprowadzenie do ich usieciowienia (poprzez budowę brakujących odcinków względem już istniejących dróg), tak aby tworzyły spójne ciągi komunikacyjne, po których będzie możliwość przemieszczania się bez konieczności korzystania z dróg kołowych, chodników, czy nieutwardzonych duktów.

BARIERY

- w całym województwie opolskim długość sieci wodociągowej między 2015 r. a 2019 r. wzrosła o 5%, zaś w Subregionie Północnym o 3,6%. Jednocześnie poziom skanalizowania mieszkańców na analizowanym obszarze jest niższy niż średnia wojewódzka. Niezbędna jest interwencja władz publicznych w tym obszarze, aby poprawić jakość życia oraz poprawić stan środowiska naturalnego;
- w odniesieniu do kwestii komunikacji kolejowej należy zauważyć, że Subregion Północny lepiej jest skomunikowany z Wrocławiem czy Aglomeracją Górnośląską lepiej niż z bliższym Opolem czy też wewnątrz, w ramach miejscowości z tego obszaru;
- barierą w zakresie możliwości rozwoju nowej oraz modernizacji istniejącej infrastruktury transportowej (w zakresie wszelkich środków transportu, w tym dróg lokalnych) stanowią niewątpliwie ograniczone możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Realizacja tego typu zadań jest często wysoce kosztochłonna, wobec czego stanowią one znaczące obciążenie budżetowe JST;
- względnie niska konkurencyjność komunikacji publicznej wobec indywidualnego transportu samochodowego (nieduża praca przewozowa prowadzona przez transport autobusowy, relatywnie długi czas przejazdu komunikacją publiczną na niektórych trasach).

POTENCJAŁY ROZWOJU

- analizując dane z lat 2015 – 2019 widać rozwój sieci gazowej na terenie Subregionu - jej długość wzrosła o 7,9%. Ponadto do każdego z miast - siedzib powiatów dociera nitka gazociągu wysokiego ciśnienia i w tych ośrodkach sieć gazowa jest najlepiej rozwinięta. Dalszy rozwój sieci gazowej pozwoli wpłynąć na poprawę stanu środowiska, a także stworzenia infrastruktury atrakcyjnej z punktu widzenia mieszkańców oraz inwestorów;
- w zakresie gospodarki odpadami Subregion Północny Opolszczyzny obsługiwany jest przez instalację komunalną (wcześniej RIPOK) zlokalizowaną w Gotartowie koło Kluczborka. Stworzona tu instalacja funkcjonuje w zakresie: mechaniczno-biologicznego

przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz składowania odpadów;

- na terenie Subregionu zlokalizowane są nowoczesne dworce autobusowe lub centra przesiadkowe w gminach Kluczbork, Namysłów, Olesno i Rudniki. Infrastruktura jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnia podstawowy poziom komfortu podróży w postaci np. poczekalni. Ponadto węzły przesiadkowe lub parkingi

(w tym „park&ride” oraz „bike&ride”) powstały w gminach: Byczyna, Dobrodzień, Lasowice Wielkie, Namysłowie, Olesno, Pokój, Praszka, Wołczyn i Zębowice, co sprzyja korzystaniu z komunikacji zbiorowej i przekłada się na możliwości ograniczenia zanieczyszczenia powietrza w ramach emisji liniowej;

- istniejący stan rozwoju infrastruktury drogowej oraz planowana trasa S11 stwarza bardzo dobre warunki dla rozwoju gospodarczego obszaru SPO, z uwagi na jego korzystne położenie na przecięciu licznych dróg krajowych, a także wojewódzkich, które zapewniają łączność z najważniejszymi drogami szybkiego ruchu w kraju – A1, A4 i S8;
- obszar SPO położony jest w pobliżu bardzo ważnych ośrodków w skali kraju (Opola, Wrocławia, miast Aglomeracji Śląskiej). Biorąc pod uwagę fakt obecności infrastruktury drogowej i kolejowej, która łączy główne ośrodki obszaru SPO (Olesno, Namysłów i Kluczbork) z powyższymi miastami – istnieje możliwość prowadzenia regularnych przewozów pasażerskich pomiędzy nimi. W zakresie bezpośrednich połączeń realizowanych koleją, (biorąc pod uwagę przewoźników obsługujących ruch na poziomie najbardziej lokalnym, tj. Polregio i Koleje Śląskie), to z Kluczborka realizowanych jest: 8 par połączeń z Wrocławiem, 6 par połączeń z Opolem i 6 par połączeń z Katowicami); z Olesna: 6 par połączeń z Katowicami; z Namysłowa 10 par połączeń z Wrocławiem. W zakresie bezpośrednich połączeń realizowanych autobusami/busami, to jedyne występują tylko w kierunku Opola (25 z Kluczborka; 11z Olesna i 11 z Namysłowa). Generalnie w kierunku Wrocławia i Katowic zdecydowanie przeważa transport kolejowy, natomiast w kierunku Opola – transport autobusowy. Na dobrą ofertę komunikacyjną składają się: liczba kursów i czas podróży – tak więc należy utrzymać (a w miarę możliwości, szczególnie po okresie ustąpienia pandemii COVID-19, także rozwijać) prowadzenie sprawnej obsługi pasażerskiej z trzech ośrodków powiatowych obszaru SPO (jako swoistych węzłów komunikacyjnych) w kierunku głównych ośrodków krajowych;
- wysoki poziom oddolnego zorganizowania i wzajemnej współpracy JST na poziomie ponadlokalnym, co umożliwia efektywne prowadzenie polityki w zakresie rozwoju i modernizacji infrastruktury transportowej, będącej w gestii gmin i powiatów.

TRENDY ROZWOJOWE

- między 2015 a 2019 r. w województwie opolskim średnia osób korzystających z gazu sieciowego wzrosła o 1,3%, zaś w Subregionie Północnym Opolszczyzny - o 5,4%. Jeżeli ta tendencja się utrzyma, w najbliższych latach, uda się znacząco zredukować dysproporcje w tym obszarze względem średniej dla całego województwa;

- pozytywną informacją w odniesieniu do sieci wodociągowej jest fakt, że jej stan - mierzony liczbą awarii na 10 km długości sieci – ulegał stałej poprawie. Ponadto - o ile w całym województwie liczba awarii spadła średnio o 37,8% - to w Subregionie spadek ten wyniósł aż 49,1%. Niezbędne będą jeszcze dalsze inwestycje w zakresie poprawy stanu infrastruktury wodociągowej, które pozwolą zwiększyć jej efektywność oraz dostęp do wysokiej jakości wody;
- rozwój sieci kanalizacyjnej był w ostatnich latach większy w Subregionie Północnym Opolszczyzny niż województwie opolskim (wyniósł odpowiednio 21,8% i 10,1%). Ocena awaryjności sieci również wskazuje na bardziej korzystną sytuację w Subregionie niż w województwie opolskim. O ile w Subregionie zmniejszyła się liczba awarii (o 18.1%), to w województwie wzrosła o 40%. Gminy jednak muszą nadal inwestować w rozwój sieci kanalizacyjnej, zwłaszcza dotyczy to obszarów wiejskich. W miejscach, gdzie nie będzie to możliwe z przyczyn technicznych lub ekonomicznych należy rozważyć możliwości wykorzystywania przydomowych oczyszczalni ścieków;
- na przestrzeni lat 2015 – 2019 ilość sortowanych odpadów w Subregionie wzrosła o 26%, podczas gdy w całym województwie poziom segregacji odpadów zwiększył się o 11%. Jeżeli wzrost w Subregionie utrzyma się na podobnie wysokim poziomie, w perspektywie kilku lat powinien osiągnąć średni poziom segregacji całego województwa. Duży nacisk na recykling i zmniejszanie liczby odpadów narzucany również przepisami prawa powoduje konieczność dostosowania się. Pozytywnym trendem europejskim, który może być wykorzystany również w Subregionie, mogłoby być termiczne przekształcanie odpadów;
- niewątpliwą szansą dla rozwoju komunikacji zbiorowej na obszarze Subregionu Północnego będzie nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej na lata 2021 – 2027. W szczególności dotyczy to kolei, która - jako transport nieemisyjny i ekologiczny - będzie traktowana priorytetowo w redystrybucji środków. Umożliwi to rozwój i modernizację na terenie Subregionu infrastruktury (np. linie kolejowe, dworce, przystanki) oraz nowych połączeń np. lokalnych w oparciu o szynobusy;
- w ciągu ubiegłej dekady istotnie poprawił się poziom dostępności do dróg szybkiego ruchu. Patrząc na dalszą perspektywę rozwoju sieci drogowej planowaną przez m. in. Generalną Dyрекcyję Dróg Krajowych i Autostrad – można dostrzec ambitne cele związane z chęcią zrealizowania licznych, nowych odcinków dróg szybkiego ruchu. Wobec tego naturalną aspiracją interesariuszy z obszaru SPO powinno być wszelkie (co prawda pośrednie) wsparcie działań na rzecz budowy drogi S11 (w pierwszej kolejności w zakresie obwodnicy Olesna), a także budowy obwodnic miast (np. Namysłowa). Jest to bardzo ważne zadanie w kontekście m. in. oddalenia ruchu tranzytowego od terenów zamieszkałych, czy też poprawy warunków dla przewozów towarów i ogólnej poprawy bezpieczeństwa w ruchu. Ważne w tym zakresie jest prowadzenie polityki przestrzennej uwzględniającej potrzeby terenowe dla korytarza planowanej do realizacji drogi ekspresowej tak, aby ograniczać potencjalne kolizje z innymi inwestycjami;

- ostatnie lata przyniosły bardzo duże zainteresowanie rozwojem infrastruktury rowerowej. Kwestia budowy DDR jest coraz częściej postrzegana jako ważny komponent infrastruktury służącej zarówno codziennemu przemieszczaniu (dom – praca, szkoła), jak i rekreacji. Ponadto w toku prac sejmowych procedowana jest zmiana przepisów o ruchu drogowym, wprowadzająca regulacje w obszarze tzw. UTO (urządzeń transportu osobistego) – tj. hulajnogi elektryczne, deskorolki elektryczne, monocykle, pojazdy samobalansujące itp. oraz URO (urządzeń wspomagających ruch) – tj. hulajnogi, rolki, wrotki itp., które są napędzane siłą mięśni. Bardzo prawdopodobne jest wprowadzenie tego typu urządzeń na drogi rowerowe, wobec czego naturalną tego konsekwencją będzie wzrost zapotrzebowania na infrastrukturę, po której pojazdy te będą mogły się przemieszczać. Należy w związku z tym utrzymać kurs w polityce przestrzennej związany z rozwojem infrastruktury omawianego typu.

I.5. Analiza SWOT odnosząca się do planowania zrównoważonej mobilności miejskiej

Analiza SWOT stanowi syntetyczne podsumowanie części diagnostycznej rozdziału poświęconego planowaniu zrównoważonej mobilności miejskiej.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Ugruntowana sieć współpracy pomiędzy samorządami tworzącymi Subregion, • Dość korzystny podział sposobów realizacji podróży do szkół, • Ścisła współpraca jednostek samorządu terytorialnego z PKS Kluczbork, tworzącym podstawę oferty publicznego transportu zbiorowego w znacznej części Subregionu, • Stosunkowo wysoka dostępność kolejowa Subregionu względem największych obszarów metropolitalnych, • Strefy płatnego parkowania w miastach powiatowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • Znacząca rola samochodu w realizacji codziennych przemieszczeń w Subregionie, • Wysokie natężenie ruchu na drogach krajowych przebiegających przez gminy tworzące Subregion, • Zróżnicowany pod względem wieku i emisyjności tabor autobusowy wykorzystywany do realizacji przewozów na terenie Subregionu, • Niska dostępność transportu zbiorowego na wielu obszarach o niskiej gęstości zaludnienia; • Brak zintegrowanego systemu komunikacji zbiorowej; • Zróżnicowana jakość infrastruktury drogowej negatywnie wpływająca na bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów, • Brak zintegrowanego systemu informacji pasażerskiej dla całego Subregionu, • Brak ciągłości sieci dróg rowerowych w Subregionie, • Niski udział pojazdów elektrycznych w strukturze ruchu drogowego.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia mobilności aktywnej (pieszej i rowerowej) w realizacji „pierwszej/ostatniej” fazy podróży realizowanych transportem zbiorowym (przede wszystkim kolejowym), • Realizacja przedsięwzięć poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego, • Optymalizacja wykorzystania samochodu osobowego w dojazdach do przystanków i stacji kolejowych oraz autobusowych poprzez budowę i rozbudowę węzłów park & ride, 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymanie się niekorzystnych procesów demograficznych (starzenie się społeczeństwa i depopulacja), • Dalszy wzrost natężenia ruchu drogowego, w szczególności towarowego, • Utrwalenie się silnej pozycji samochodu w codziennych przejazdach obligatoryjnych, • Brak realizacji lub spowolnienie przedsięwzięć modernizacyjnych w odniesieniu do infrastruktury kolejowej oraz dróg krajowych,

<ul style="list-style-type: none">• Ukierunkowanie funduszy publicznych (krajowych i międzynarodowych) na przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności,• Postępująca integracja przestrzenno-funkcjonalna w ramach Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (Namysłowski, Kluczborski oraz Oleski).	<ul style="list-style-type: none">• Pogorszenie oferty w zakresie kolejowych przewozów pasażerskich,• Pogłębienie kryzysu finansów publicznych.
---	--

II. Założenia rozwojowe

Założenia rozwojowe Subregionu Północnego Opolszczyzny opierają się na układzie 3 celów strategicznych oraz przypisanych im kilku kierunków działań. Cele strategiczne odpowiadają wymiarowi społecznemu, gospodarczemu oraz przestrzennemu. Następnie wyodrębnione kierunki działań zostały opisane, a także przypisano im propozycje działań. Opis uzupełniono o przewidywane rezultaty oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Wszystkie te założenia stanowią wynik diagnozy strategicznej przeprowadzonej dla całego Subregionu i uwzględniające tendencje występujące w ostatnich 5 latach we wszystkich samorządach (gminach i powiatach) tworzących Subregion.

Wdrożenie wszystkich tych zapisów pozwoli osiągnąć cel nadrzędny, będący jednocześnie wizją Subregionu Północnego Opolszczyzny:

CEL NADRZĘDNY - WIZJA ROZWOJU

OBSZAR SUBREGIONU PÓŁNOCNEGO OPOLSZCZYZNY ROZWIJA SIĘ DYNAMICZNIE

DZIĘKI INNOWACYJNEJ GOSPODARCE I WYKORZYSTANIU ZASOBÓW

ENDOGENICZNYCH ORAZ WYKORZYSTANIU POTENCJAŁÓW SPOŁECZNOŚCI

LOKALNYCH, DZIĘKI CZEMU ZAPEWNIĄ WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA I INNYCH AKTYWNOŚCI

SWOIM MIESZKAŃCOM.

WYMIAR SPOŁECZNY

Cel strategiczny 1 Wysoka efektywność usług publicznych.

Kierunek działań 1.1: Wysoka jakość infrastruktury społecznej.

Kierunek działań 1.2: Nowoczesny system edukacji publicznej.

Kierunek działań 1.3: Dostępna i skuteczna administracja publiczna.

Kierunek działań 1.4: Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnych.

WYMIAR GOSPODARCZY

Cel strategiczny 2 Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka Subregionu.

Kierunek działań 2.1: Wysoki poziom spójności i dostępności transportowej.

Kierunek działań 2.2: Rozwinięta przedsiębiorczość.

Kierunek działań 2.3: Rozwinięta i różnorodna oferta turystyczna.

WYMIAR PRZESTRZENNY

Cel strategiczny 3 Racjonalna gospodarka zasobami środowiska.

Kierunek działań 3.1: Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.

Kierunek działań 3.2: Wysoka jakość środowiska.

Kierunek działań 3.3: Zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych.

WYMIAR SPOŁECZNY

Cel strategiczny 1 Wysoka efektywność usług publicznych

Kierunek działań 1.1: Wysoka jakość infrastruktury społecznej

Uzasadnienie potrzeby

Do największych wyzwań Subregionu należy odwrócenie trendów demograficznych. Ważne są tutaj dwa aspekty, tj. zmniejszająca się (choć nie w szybkim tempie) liczba mieszkańców oraz rosnący poziom obciążenia demograficznego. Samorządy tworzące Subregion mogą oddziaływać na te „wskaźniki” w sposób pośredni, w szczególności kreując warunki do rozwoju mieszkańców, przyciągania przedsiębiorstw czy inwestując w nowoczesną infrastrukturę społeczną. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym sprawia, że należy rozwijać usługi dla tej grupy, mimo że województwo opolskie i Subregion pozytywnie wyróżniają się m.in. pod względem liczby placówek specjalizujących się w opiece nad osobami niesamodzielnymi i starszymi. W ten sposób bowiem wspierane są młode rodziny, które nie muszą zmieniać czy rezygnować z własnej kariery zawodowej bądź planów na życie, aby opiekować się starszymi członkami rodzin. Aby młodzi ludzie chcieli wiązać swoje życie z Subregionem niezbędne jest także wspieranie ich w zakładaniu rodzin i opiece nad dziećmi, zwłaszcza do lat 3. Dane pokazują, że Subregion pod tym względem rozwija się bardzo nierównomiernie. Należy także wspierać poprawę dostępu do miejsc wychowania przedszkolnego oraz rozwijać ofertę tych placówek, także w zakresie dostosowania jej do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami.

W kontekście wzrostu udziału osób starszych istotne jest rozwijanie infrastruktury służącej udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej, których słabość ujawniła również epidemia koronawirusa Sars-Cov-2.

Ponadto istotne jest dbanie o spójność społeczną w Subregionie. Mimo poprawy wskaźników pomocy społecznej, ciągle istotne znaczenie mają potrzeby osób i rodzin, w których występują problemy ubóstwa czy długotrwałe i ciężkie choroby. Subregion odbiega również od województwa opolskiego pod względem liczby stacjonarnych zakładów pomocy społecznej, w których osoby potrzebujące z różnymi problemami mogą uzyskać wsparcie.

W kontekście budowy atrakcyjności Subregionu pod kątem osiedlania się nowych mieszkańców, niezbędne jest podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego, w tym bezpieczeństwa drogowego, ograniczenia poziomu przestępczości oraz zapewnienia bezpieczeństwa pożarowego.

Cele

Celem tego kierunku działań jest szersze włączenie społeczne osób z różnymi problemami, a więc zarówno zdrowotnymi, jak i ekonomicznymi. Jednocześnie poprawi się dostępność oraz jakość usług społecznych i opiekuńczych (także do najmłodszych). Pośrednim celem jest ograniczenie zjawiska depopulacji, utrzymanie oraz „przyciąganie” nowych mieszkańców do Subregionu.

Działania

1. Tworzenie domów dziennego pobytu dla osób starszych oraz klubów seniora.
2. Rozwój podmiotów świadczących usługi opiekuńcze w formie zdeinstytucjonalizowanej.

3. Tworzenie placówek łączących różne formy wsparcia (np. pomocy społecznej i ochrony zdrowia na rzecz osób niesamodzielnych), w tym mieszkalnictwa wspomaganego.
4. Likwidacja barier architektonicznych w obiektach publicznych.
5. Rozwój nowoczesnych placówek ochrony zdrowia.
6. Tworzenie nowych i wysokiej jakości miejsc wychowania przedszkolnego oraz opieki dla dzieci do lat 3.
7. Rozwój budownictwa czynszowego lub innych form mieszkalnictwa.
8. Rozwijanie infrastruktury bezpieczeństwa publicznego.
9. Rozwój miejsc spotkań dla społeczności lokalnych, aktywności i rekreacji.

Rezultaty

- rozwój infrastruktury dla osób starszych i niesamodzielnych,
- rozwój usług opiekuńczych,
- łatwiejszy dostęp do usług publicznych,
- poprawa jakości i dostępności do służby zdrowia,
- wzrost liczby tanich mieszkań,
- wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego.

Kierunek działań 1.2: Nowoczesny system edukacji publicznej

Uzasadnienie potrzeby

Czynnikiem warunkującym wzmocnienie potencjału społeczno-gospodarczego jest wiedza. Kreowanie działań wspierających wysoką jakość edukacji włączającej, opartej na nowym modelu kształcenia dzieci i młodzieży pozwoli na stworzenie uczniom możliwości do wdrażania w przyszłości nowych pomysłów oraz przyczyni się do kreowania systemu edukacji wspierającego kreatywność i analityczne myślenie. Dzięki temu młodzież kończąca naukę w placówkach edukacyjnych z terenu Subregionu będzie odpowiednio przygotowana do pełnienia różnych funkcji zawodowych.

Podejmowane działania muszą również zakładać wspieranie szkolnictwa zawodowego, co wynika z charakterystyki gospodarczej Subregionu. Przede wszystkim powinny się one koncentrować na dostosowaniu edukacji zawodowej do potrzeb regionalnego rynku pracy.

Cele

Celem kierunku działań jest poprawa warunków kształcenia w placówkach edukacyjnych Subregionu, niezależnie od poziomu, na którym prowadzone jest kształcenie (podstawowy, zawodowy, ogólnokształcący). Ponadto realizacja założeń tego kierunku przełoży się na wsparcie kształcenia zawodowego w branżach kluczowych dla gospodarki Subregionu, przez co ograniczona zostanie migracja absolwentów szkół zawodowych, a także zwiększą się możliwości rozwoju przedsiębiorstw Subregionu.

Działania

1. Wsparcie infrastruktury placówek oświatowych.
2. Wsparcie szkół w procesie indywidualnej pracy z uczniem.
3. Wsparcia edukacji włączającej, doradztwa zawodowego, coachingu, tutoringu oraz superwizji.

4. Wdrażanie i rozwijanie kształcenia na odległość.
5. Podnoszenie kompetencji kluczowych wśród uczniów.
6. Wsparcie jakości kształcenia w placówkach kształcenia zawodowego oraz wprowadzanie nowych form i narzędzi praktycznej nauki zawodu.
7. Ścisła współpraca z Powiatowymi Urzędami Pracy oraz pracodawcami z terenu Subregionu w kształtowaniu oferty edukacyjnej szkół ponadpodstawowych.
8. Wzmocnienie współpracy szkół z terenu Subregionu ze szkołami wyższymi oraz szkołami zagranicznymi.
9. Podnoszenie kompetencji nauczycieli.
10. Podnoszenie kwalifikacji psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych zatrudnionych w szkołach
11. Budowanie potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego do realizacji działań na rzecz edukacji.

Rezultaty

- wysoka jakość nauczania w szkołach,
- lepsze przygotowanie absolwentów do kształcenia się na wyższych poziomach edukacji,
- ograniczenie zjawiska bezrobocia wśród absolwentów szkół,
- poprawa dostępu do nowoczesnej i dobrze wyposażonej infrastruktury oświatowej,
- zapewnienie fachowej kadry przedsiębiorcom z terenu Subregionu.

Kierunek działań 1.3: Dostępna i skuteczna administracja publiczna

Uzasadnienie potrzeby

W strategii rozwoju województwa opolskiego wykazano, że do największych atutów województwa należą w szczególności: sprawność instytucjonalna jednostek samorządu terytorialnego, podejmowane przez nie działania proinwestycyjne, firmy opierające się na innowacyjności, atrakcyjność inwestycyjna oraz oddolne inicjatywy społeczne. Subregion Północny Opolszczyzny to teren o wysokim stopniu rozwoju, który również charakteryzują powyższe atuty. Taki zestaw mocnych stron świadczy o dużych oczekiwaniach wobec działań samorządowych w województwie (na poziomie regionalnym i lokalnym) oraz aktywności społecznej. Oczywiście ze względu na wewnętrzne zróżnicowanie Subregionu różny jest również poziom rozwoju wymienionych elementów, stąd istotne jest dążenie do profesjonalizacji usług publicznych i zapewnienia jak najwyższej jakości administracji samorządowej. Efekty podejmowanych działań będą służyły nie tylko administracji publicznej, ale również mieszkańcom, zwłaszcza terenów dotychczas wykluczonych cyfrowo.

Cele

Celem jest wykreowanie profesjonalnych, efektywnych i łatwo dostępnych usług publicznych, odpowiadających na potrzeby mieszkańców i inwestorów.

Działania

1. Rozwój cyfryzacji instytucji publicznych oraz e-usług.
2. Rozbudowa infrastruktury internetowej.
3. Podnoszenie kompetencji pracowników samorządowych.

4. Monitoring jakości pracy w instytucjach publicznych.
5. Rozwój współpracy między samorządami tworzącymi Subregion, a także z podobnymi strukturami w kraju i zagranicą.

Rezultaty

- wysoka jakość usług publicznych,
- profesjonalizacja kadry urzędniczej,
- zwiększenie zaufania do administracji publicznej,
- rozwój nowych metod pracy i kreowania oferty usług publicznych dzięki wzmocnieniu kontaktów z innymi jednostkami.

Kierunek działań 1.4: Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnych

Uzasadnienie potrzeby

Jak zostało już wcześniej opisane, Subregion Północny Opolszczyzny charakteryzuje się spadkiem liczby osób korzystających z pomocy społecznej, przy jednoczesnym dość dużym udziale takich problemów społecznych, jak ubóstwo czy długotrwała i ciężka choroba. Starzenie się społeczeństwa sprawia, że niezbędne będzie kreowanie usług ukierunkowanych na osoby starsze, a często także niesamodzielne. Poza tworzeniem infrastruktury usług społecznych trzeba skoncentrować wysiłki na kreowaniu takiej oferty tych usług, która doprowadzi do ograniczenia lub wyeliminowania problemów społecznych, a także zachęci do osiedlania się w Subregionie.

Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnych oznacza ponadto konieczność pobudzania aktywności mieszkańców, dzięki której możliwe będzie uzyskanie przez administrację samorządową wsparcia w zakresie świadczenia niektórych usług.

Jednocześnie konieczna jest budowa potencjału silnego sektora pozarządowego poprzez wspieranie tworzenia i funkcjonowania organizacji społecznych na terenie Subregionu. Skutecznym narzędziem do osiągnięcia tego celu będzie realizacja projektów w ramach Europejskiej Inicjatywy Społecznej obejmującej finansowanie oddolnych działań na rzecz lokalnych społeczności o charakterze m.in. prospołecznym, prozdrowotnym, kulturalnym, edukacyjnym czy turystycznym.

Cele

Celem tego kierunku jest wzmacnianie kapitału ludzkiego oraz pobudzanie i wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Działania

1. Rozwój i wsparcie dla usług społecznych świadczonych w miejscu zamieszkania,
2. Prowadzenie działań systemowych, zmierzających do poszerzenia zakresu świadczeń o charakterze profilaktycznym i aktywizującym środowiska najbardziej zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
3. Rozwój usług medycznych, w tym o charakterze profilaktycznym i specjalistycznym,
4. Kontynuacja współpracy z „trzecim sektorem” poprzez promocję jego działalności, a także kierowanie wsparcia finansowego i merytorycznego,

5. Włączenie się w realizację na terenie Subregionu oddolnych działań w ramach Europejskiej Inicjatywy Społecznej,
6. Rozwój ekonomii społecznej w celu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
7. Promocja i wspieranie wolontariatu oraz samopomocy np. o charakterze sąsiedzkim.
8. Promowanie aktywności edukacyjnej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej różnych grup społecznych, w tym seniorów czy osób z niepełnosprawnościami,
9. Prowadzenie procesów rewitalizacji.

Rezultaty

- rozwój oferty i podniesienie jakości usług społecznych,
- wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych i wzrost poziomu współpracy samorządu terytorialnego z NGO w celu rozwiązywania problemów społecznych,
- ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego,
- atrakcyjna oferta usług społecznych w zakresie kultury, kształcenia ustawicznego, sportu czy rekreacji.

WYMIAR GOSPODARCZY

Cel strategiczny 2 Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka Subregionu

Kierunek działań 2.1: Wysoki poziom spójności i dostępności transportowej
Uzasadnienie potrzeby
Poprawa dostępności transportowej Subregionu ma znaczenie dla mieszkańców oraz działających na jego terenie podmiotów gospodarczych. Przede wszystkim istotne są w tym zakresie inwestycje drogowe, które ułatwią przemieszczanie się w obrębie Subregionu oraz przyspieszą dotarcie poza jego granice (tym bardziej, że Subregion omijają autostrady czy drogi ekspresowe, a natężenie ruchu na drogach krajowych jest bardzo duże). W obrębie SPO z kolei ważne będą działania zmierzające do modernizacji sieci dróg lokalnych - powiatowych i gminnych, najistotniejszych z punktu widzenia mieszkańców, którzy podróżują nimi do miejsc pracy czy nauki, zlokalizowanych często w ośrodkach powiatowych. Niezwykle ważną rolę w obrębie Subregionu odgrywa także transport kolejowy, zarówno pasażerski, jak i towarowy. Ze względu na to, że jest to bardzo ekologiczna forma transportu, należy podejmować działania wpływające na rozwój sieci kolejowej. W związku z dużym udziałem transportu autobusowego, należy dbać o nowoczesny tabor, umożliwiający zarówno komfortowe podróżowanie, jak i ograniczanie jego negatywnego wpływu na środowisko. Aby zachęcić mieszkańców do rezygnacji z transportu prywatnego na rzecz publicznego, niezbędne będzie stworzenie spójnego systemu zarządzającego logistyką przejazdów, aby umożliwić łatwą orientację w dostępnych opcjach przejazdów.
Cele
Cel to stworzenie spójnej sieci transportowej, umożliwiającej sprawną realizację komunikacji wewnątrz Subregionu oraz jego jak najlepsze połączenie zewnętrzne.
Działania
<ol style="list-style-type: none">1. Lobbowanie w zakresie modernizacji sieci kolejowej, w szczególności połączeń: Kluczbork-Wrocław i Lubliniec-Fosowskie.2. Lobbowanie za budową obwodnic w ciągu dróg krajowych czy wojewódzkich (m.in. miasta Namysłowa).3. Modernizacja i budowa dróg na terenie Subregionu.4. Podniesienie bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu przez budowę ciągów pieszych, rowerowych bądź pieszko-rowerowych oraz przebudowę lub budowę przejść dla pieszych.5. Rozwój oświetlenia drogowego.6. Rozwój sieci centrów przesiadkowych z parkingami typu park&ride.7. Zakup nowoczesnego i ekologicznego taboru dla transportu publicznego oraz wdrażanie inteligentnych systemów transportowych.8. Rozwój transportu zbiorowego na terenie Subregionu.
Rezultaty
– stworzenie spójnej sieci drogowej,

- wzrost poziomu bezpieczeństwa komunikacyjnego,
- zwiększenie zainteresowania transportem publicznym,
- stworzenie spójnego systemu komunikacyjnego, pozwalającego podróżować różnymi środkami transportu zbiorowego.

Kierunek działań 2.2: Rozwinięta przedsiębiorczość

Uzasadnienie potrzeby

Województwo opolskie dzięki między innymi położeniu i dużej dostępności transportowej (autostrada A4 na terenie regionu oraz inne ważne szlaki - w tym międzynarodowe - w bliskiej odległości) posiada doskonałe warunki do rozwoju gospodarczego. Subregion Północny Opolszczyzny korzysta z tych mocnych stron i prężnie się rozwija w tym zakresie. Sprzyja temu wysoki poziom przedsiębiorczości wśród jego mieszkańców. Utrzymanie tego trendu wymaga podjęcia pewnych działań, które będą podtrzymywały i rozwijały aktywność gospodarczą mieszkańców oraz zachęcały nowych inwestorów do prowadzenia działalności na terenie Subregionu. Szczególnie należy ukierunkować starania na pozyskanie branż innowacyjnych, w których miejsca pracy będą atrakcyjne dla osób młodych i dobrze wykształconych.

Cele

Celem kierunku jest stworzenie dogodnych miejsc i warunków do lokalizowania działalności gospodarczej oraz wykreowanie atrakcyjnych miejsc pracy dla mieszkańców Subregionu.

Działania

1. Edukacja w zakresie przedsiębiorczości oraz wsparcie w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej.
2. Wspieranie tworzenia i funkcjonowania klastrów.
3. Współpraca z organizacjami działającymi na rzecz przedsiębiorczości oraz instytucjami naukowo-badawczymi.
4. Rozwój partnerstwa publiczno-privatnego.
5. Zintegrowana i kompleksowa promocja gospodarcza.
6. Rozwój konkurencyjnych terenów inwestycyjnych.
7. Aktywizacja zawodowa mieszkańców oraz wzmacnianie działań ukierunkowanych na likwidację deficytów na rynku pracy.

Rezultaty

- wzrost poziomu przedsiębiorczości,
- wzrost stabilności funkcjonowania przedsiębiorstw,
- wzrost liczby inwestycji realizowanych w ramach PPP,
- atrakcyjny wizerunek Subregionu w kontekście gospodarczym,
- zwiększenie liczby atrakcyjnych terenów aktywności gospodarczej,
- zmniejszenie poziomu bezrobocia.

Kierunek działań 2.3: Rozwinięta i różnorodna oferta turystyczna

Uzasadnienie potrzeby

Zainteresowanie turystyczne obszarem województwa opolskiego w ostatnich latach wzrasta. Wystąpienie epidemii koronawirusa Sars-CoV-2 paradoksalnie może sprzyjać podtrzymywaniu tego trendu ze względu na mniejsze zainteresowanie wyjazdami zagranicznymi. Rozwijają się działania promujące Opolszczyznę jako destynację zarówno na krótkie wyjazdy (np. weekendowe), jak i dłuższe, wakacyjne, w tym jako lokalizację dla korzystania z walorów turystyki kwalifikowanej. Subregion Północny Opolszczyzny również może stać się atrakcyjnym miejscem do spędzania czasu wolnego, jednak - ze względu na zróżnicowane zasoby tworzących go samorządów - ważne jest utrzymywanie współpracy w kreowaniu oferty wypoczynkowej. Dzięki temu pozytywne efekty wynikające z rozwoju turystycznego będą dostępne dla większej liczby samorządów. Tworzenie oferty turystycznej powinno opierać się na dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym Subregionu, ale uzupełnionym przez infrastrukturę sportowo-rekreacyjną, służącą aktywnemu wypoczynkowi.

Cele

Celem jest wykreowanie szerokiej oferty spędzania czasu wolnego w oparciu o lokalne walory przyrodniczo-kulturowe i zmodernizowaną infrastrukturę wypoczynkową. Działania te przyczynią się ponadto do zwiększenia poczucia tożsamości lokalnej wśród mieszkańców Subregionu oraz rozwoju wykorzystywanej przez nich infrastruktury rekreacyjnej.

Działania

1. Utworzenie regionalnego szlaku zabytków północnej Opolszczyzny.
2. Tworzenie centrów tradycji i historii, wykorzystujących nowoczesne technologie, prezentujących lokalną specyfikę.
3. Tworzenie wielofunkcyjnych stref sportu i rekreacji, w szczególności z wykorzystaniem istniejących obiektów.
4. Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych (wraz z miejscami obsługi rowerzystów), szlaków turystycznych czy ścieżek edukacyjnych, ukazujących lokalne walory przyrodniczo-kulturowe i pozwalających na uprawianie turystyki kwalifikowanej.
5. Promocja prowadzenia działalności agroturystycznej.
6. Intensyfikacja promocji turystycznej i rekreacyjnej Subregionu, w tym przy wykorzystaniu narzędzi cyfrowych dla lepszego wykorzystania potencjałów endogenicznego obszaru (zabytki, natura) i zwiększenia atrakcyjności turystycznej.
7. Współpraca z lokalnymi grupami działania z terenu Subregionu oraz organizacjami zajmującymi się turystyką w celu rozwoju oferty spędzania wolnego czasu.

Rezultaty

- wzrost liczby turystów w obrębie Subregionu,
- zwiększenie liczby obiektów sportowo-rekreacyjnych, służących aktywnemu wypoczynkowi,
- rozwój spójnej sieci zróżnicowanych szlaków turystycznych,
- poprawa jakości oferty turystycznej,

- większa znajomość oferty turystycznej Subregionu przede wszystkim w województwie opolskim oraz w kraju.

WYMIAR PRZESTRZENNY

Cel strategiczny 3 Racjonalna gospodarka zasobami środowiska

Kierunek działań 3.1: Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym	
Uzasadnienie potrzeby	Problemy wynikające ze zmian klimatu dotyczą wszystkich jednostek samorządowych, nie tylko zlokalizowanych na terenie województwa opolskiego. Dotychczasowa presja na środowisko spowodowała zmiany klimatyczne, skutkujące m.in. coraz częstszym występowaniem gwałtownych zjawisk atmosferycznych. Ich efekty są niekorzystne z punktu widzenia rolnictwa (np. poprzez niszczenie upraw), ale także wszystkich mieszkańców (np. niszczenie mienia wskutek powodzi czy wichur). W związku z szukaniem sposobów przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatycznych dużo miejsca poświęca się kwestiom związanym z transformacją energetyczną. Należy jednak pamiętać, że pakiet działań, jakie można podejmować jest szerszy i dzięki temu mogą być one realizowane właściwie w każdym samorządzie.
Cele	Celem proponowanych działań będzie zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne oraz adaptacja do zmian klimatycznych.
Działania	<ol style="list-style-type: none">1. Zwiększanie retencji, w szczególności retencji naturalnej.2. Tworzenie systemu zapobiegania powodziom i suszy w sposób niezagrażający środowisku naturalnemu.3. Rozwijanie systemów ratownictwa, monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed sytuacjami nadzwyczajnymi.4. Rozwój zielono-błękitnej infrastruktury.5. Edukacja ekologiczna wśród mieszkańców, w tym promocja wykorzystania „szarej wody”.6. Promocja zasad gospodarki obiegu zamkniętego oraz zasobooszczędnej.7. Zwiększanie bioróżnorodności.8. Współpraca w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na realizację projektów prośrodowiskowych.
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none">– ograniczenie negatywnych skutków zmian klimatycznych,– większa świadomość społeczna w zakresie skutków zmian klimatycznych oraz możliwości przeciwdziałania im w małej skali (w gospodarstwach domowych),– rozwój terenów zielonych, dostosowanych do warunków klimatycznych.
Kierunek działań 3.2: Wysoka jakości środowiska	
Uzasadnienie potrzeby	Jakość środowiska na terenie Subregionu wymaga podjęcia działań służących jego poprawie i ograniczaniu presji na środowisko. Działania w tym zakresie muszą być prowadzone bardzo

szeroko. Szczególnie widoczne jest to w kontekście jakości powietrza, bowiem ciągle odnotowywane są przekroczenia wartości stężeń dobowych groźnego dla zdrowia pyłu PM10, a w niektórych miejscach także pyłu PM2,5. Uzupełnieniem tych działań będzie sieć dróg rowerowych, charakteryzująca się spójnością i komplementarnością (stąd należy skoncentrować się przede wszystkim na budowie brakujących odcinków, dzięki którym będzie możliwe połączenie fragmentów istniejących już dróg). W wielu przypadkach bowiem drogi rowerowe mogą być wykorzystywane przez mieszkańców do przemieszczania się do pracy, na zakupy czy w innych celach. Dzięki temu ograniczeniu ulegnie stopień wykorzystania pojazdów prywatnych do przemieszczania się na mniejsze odległości. Rozwinięta sieć komunikacji autobusowej również przekłada się na zwiększenie poziomu emisji liniowej, stąd tak ważne będzie inwestowanie w nowoczesny i ekologiczny tabor. Problem stanowi również jakość wód - w dużej części Subregionu ich stan chemiczny określa się jako „poniżej dobrego”. W pewnym stopniu na niską jakość wód wpływają nielegalne zrzuty ścieków, dlatego samorzady tworzące Subregion muszą zainwestować w uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej - przede wszystkim w zakresie rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Wreszcie problem stanowi duża liczba odpadów. Aby zmniejszyć ich ilość trafiającą na składowiska, należy podjąć intensywne działania zmierzające do budowy spalarni odpadów oraz stworzenia efektywnego systemu gospodarki odpadami.

Cele

Celem realizacji kierunku działania jest poprawa jakości środowiska, przede wszystkim w zakresie jakości powietrza oraz stanu wód. Ograniczeniu ulegnie presja na środowisko naturalne.

Działania

1. Budowa elektrowni fotowoltaicznych.
2. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gmin.
3. Wymiana źródeł ciepła oraz stosowanie OZE w budynkach należących do samorządów.
4. Budowa energooszczędnego oświetlenia drogowego i stosowanego w budynkach publicznych oraz modernizacja już istniejącego.
5. Wspieranie mieszkańców w przygotowaniu wniosków w zakresie termomodernizacji czy wymiany źródeł ciepła oraz doradztwo ekologiczne.
6. Realizacja projektów edukacyjno-demonstracyjnych z zakresu budownictwa pasywnego oraz działań informacyjno-promocyjnych w zakresie ekologii i OZE.
7. Zakup niskoemisyjnego taboru dla transportu publicznego wraz ze stworzeniem niezbędnej infrastruktury (np. stacje ładowania pojazdów elektrycznych).
8. Budowa spójnej sieci dróg rowerowych jako alternatywy dla transportu samochodowego, wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
9. Uregulowanie systemu gospodarki odpadami na terenie Subregionu wraz z budową Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych.
10. Ograniczanie problemów gospodarki wodno-ściekowej.
11. Rozwój sieci gazowej.

Rezultaty
<ul style="list-style-type: none"> – ograniczenie przedostawania się szkodliwych substancji do środowiska, w tym wód i gleb, – poprawa jakości powietrza, – ograniczenie liczby pojazdów na drogach, – zmniejszenie ilości odpadów deponowanych na składowiskach oraz zwiększenie udziału odzysku z odpadów, – zmniejszenie zapotrzebowania na energię elektryczną.

Kierunek działań 3.3: Zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych
<p>Uzasadnienie potrzeby</p> <p>Subregion Północny Opolszczyzny ma szansę wypromować się jako obszar atrakcyjny turystycznie, zwłaszcza w kontekście wypoczynku łączącego poznawanie dziedzictwa kulturowego z walorami przyrodniczymi. Występowanie zróżnicowanych form ochrony przyrody pozwala na szerokie poznawanie atrakcji przyrodniczych. Sprzyjać temu będzie chociażby rozbudowa sieci ścieżek rowerowych, dzięki czemu nawet gminy o mniejszych zasobach przyrodniczych zyskają na atrakcyjności turystycznej. Z tego względu tak istotne jest podejmowanie działań zmierzających do właściwego, niezagrażającego przyrodzie, ukierunkowania ruchu turystycznego. Ze względu na istniejące walory kulturowe, charakterystyczne tylko dla regionu, warto wdrażać działania, które zapobiegą degradacji cennych historycznie obiektów, posłużą lepszemu eksponowaniu ich walorów razem pozwolą na wspólną promocję przyrodniczo-kulturową.</p>
<p>Cele</p> <p>Cel tego kierunku to ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko i zachowanie (wraz z promocją) walorów przyrodniczych terenu Subregionu Północnego Opolszczyzny.</p>
<p>Działania</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Proprzyrodnicze kształtowanie przestrzeni publicznych. 2. Ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków oraz odtwarzanie zniszczonych siedlisk. 3. Budowa systemu edukacji ekologicznej m.in. poprzez tworzenie centrów i ścieżek edukacyjnych. 4. Wzmocnienie systemu ochrony przyrody przy współpracy z wyspecjalizowanymi podmiotami. 5. Udostępnianie terenów atrakcyjnych przyrodniczo. 6. Działania na rzecz zachowania i szerszego udostępniania obiektów zabytkowych.
<p>Rezultaty</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa stanu środowiska przyrodniczego, – wzrost świadomości ekologicznej, – wzrost zainteresowania turystów walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, – zachowanie istotnych elementów dziedzictwa kulturowego.

III. Obszary strategicznej interwencji w ujęciu regionalnym

W zakresie podejścia terytorialnego w ramach prowadzenia polityki rozwoju, władze regionalne mają możliwość wyznaczenia Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI), które są osadzone na poziomie bardziej lokalnym, niż miałyoby to miejsce podczas prowadzenia jednolitej polityki w układzie całego regionu (przekładając się tym samym na możliwość różnicowania wsparcia i prowadzenia interwencji w zależności od problemów i potencjałów - niekiedy specyficznych - w ramach danego obszaru). Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, samorząd województwa może wewnątrz swojego regionu wyznaczyć OSI takie jak chociażby: subregiony, miejskie obszary funkcjonalne, obszary przygraniczne, obszary przemysłowe, obszary zdegradowane, czy też wewnętrzne peryferia. Jednym z tego typu obszarów jest właśnie Subregion Północnej Opolszczyzny, który został imiennie wskazany w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 (SRW). Niemniej jednak w niniejszej SRW zwrócono również uwagę na potrzebę uwzględnienia OSI określonych w SOR oraz KSRR 2030 - w ramach których wsparcie różnicowane będzie z poziomu krajowego i są to: „Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze” (na obszarze subregionu zaliczono do nich Kluczbork oraz Namysłów)¹, a także „Obszary zagrożone trwałą marginalizacją”, wśród których znajdują się gminy: Domaszowice, Świerczów, Wołczyn, Gorzów Śląski, Radłów i Wilków². Przedmiotem tego rozdziału są jednak OSI wyznaczone na poziomie regionalnym, a zatem w kontekście dokumentu SRW jest to OSI Subregion Północny. Należy nadmienić, że zgodnie z SRW, instrumentem wsparcia dedykowanym dla OSI o znaczeniu regionalnym, jakimi są subregiony jest ZIT. Instrumentem wsparcia dla pozostałych obszarów problemowych (jak np. małe miasta oraz obszary wiejskie z różnorodnymi kategoriami problemów) są Inne Instrumenty Terytorialne (IIT).

W ramach ogólnej charakterystyki powyższego OSI wskazano, iż odznacza się on dużym udziałem obszarów wiejskich o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej, a także obszarem o największym wśród subregionów udziale gmin o najniższym poziomie dostępności do dóbr i usług (Domaszowice, Gorzów Śląski, Lasowice Wielkie). Ponadto w subregionie

¹Miasto Kluczbork zostało zaklasyfikowane do kategorii miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze z uwagi na silną utratę funkcji oraz niekorzystną sytuację społeczno-gospodarczą, natomiast miasto Namysłów z uwagi na utratę funkcji oraz niekorzystną sytuację społeczno-gospodarczą – są to OSI identyfikowane na poziomie krajowym i ponadto wskazane w Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa opolskiego.

² Gminy wskazane jako OSI identyfikowane na poziomie krajowym i ponadto wskazane w Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa opolskiego.

zidentyfikowano pięć małych miast wymagających wsparcia ze względu na utratę funkcji społeczno-gospodarczych (Byczyna, Dobrodzień, Gorzów Śląski, Praszka, Wołczyn)³.

Wdrażanie działań interwencyjnych i regulacyjnych w OSI powinno odbywać się zgodnie z celami i rekomendacjami polityki przestrzennej, ustalonymi w SRW. W ramach 11 kategorii celów polityki przestrzennej oraz 25 rekomendacji zidentyfikowanych dla OSI Subregionu Północnego, dokonano ich przyporządkowania dla wyznaczonych czterech rodzajów OSI: Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, Obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, Miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka subregionalnego - Kluczborka, a także Miast małych tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

Tab. 1: Macierz powiązań celów polityki przestrzennej i rekomendacji z Obszarami Strategicznej Interwencji Subregionu Północnego

1. Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze (Namysłów, Kluczbork),
2. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją (Domaszowice, Świerczów, Wołczyn, Gorzów Śląski, Radłów, Wilków),
3. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego – Kluczborka (miasto Kluczbork wraz z częścią wiejską gminy),
4. Miasta małe tracące funkcje społeczno-gospodarcze (Byczyna, Dobrodzień, Gorzów Śląski, Praszka, Wołczyn).

	1.	2.	3.	4.
Kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego				
Rozwój powiązań systemu przyrodniczego	X	X	X	X
Ochrona i poprawa jakości oraz walorów krajobrazowych				
Rozwój nowoczesnej gospodarki odpadami	X	X	X	X
Ochrona cennych obszarów przyrodniczo-krajobrazowych	X	X	X	X
Ograniczenie emisji hałasu i poprawa klimatu akustycznego	X		X	X
Poprawa jakości powietrza	X	X	X	X
Ochrona wysokiego potencjału rolniczej przestrzeni produkcyjnej				
Ochrona przed presją urbanizacyjną najcenniejszych i najbardziej produktywnych gleb		X	X	
Przeciwdziałanie erozji gleb		X		
Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich				
Kształtowanie przestrzeni dla różnych form aktywności gospodarczej		X	X	X
Wielofunkcyjny rozwój węzłowych ośrodków rozwoju				
Kształtowanie przestrzeni dla rozwoju funkcji miejskich	X		X	
Wzmocnienie funkcji kulturowych				
Ochrona zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych	X	X	X	X
Stanowienie pomników historii	X	X	X	X
Tworzenie parków kulturowych	X	X	X	X

³ Miasta te zostały wprost wskazane w SRW jako OSI identyfikowane na poziomie regionalnym (obok subregionów). Jak wynika z SRW, interwencja polityki województwa uwzględnia konieczność komplementarności pomocy w stosunku do wybranych obszarów województwa - i jako szczególnie ważne uznano wsparcie małych ośrodków miejskich, które również są zagrożone utratą funkcji społeczno-gospodarczych (podobnie jak miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze), a nie zostały one wskazane do wsparcia w KSRR 2030.

Wzmocnienie konkurencyjności zagospodarowania				
Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej	X	X	X	X
Kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych	X	X	X	X
Tworzenie warunków dla rozwoju funkcji turystycznych	X	X	X	X
Zwiększenie dostępności do infrastruktury (społecznej i technicznej)	X	X	X	X
Promowanie kompleksowych rozwiązań rewitalizacyjnych	X	X	X	X
Wzmocnienie odporności przestrzeni na zagrożenia naturalne				
Bieżące utrzymywanie infrastruktury przeciwpowodziowej	X	X	X	X
Prewencyjna ochrona obszarów szczególnego zagrożenia powodzią i wystąpienia ryzyka powodziowego w planach zagospodarowania przestrzennego	X	X	X	X
Zwiększenie dyspozycyjności zasobów wodnych i odporności na susze	X	X	X	X
Wzmocnienie potencjału energetycznego				
Proekologiczna modernizacja gospodarki	X	X	X	X
Wzmocnienie powiązań funkcjonalno-przestrzennych				
Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej (drogowej i kolejowej)	X	X	X	X
Kształtowanie systemów ścieżek i szlaków rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	X	X	X	X
Tworzenie warunków dla rozwoju transportu publicznego	X		X	X
Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa powodziowego				
Realizacja działań technicznych związanych ze zbiornikami i ciekami wodnymi	X	X	X	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030

IV. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Subregionu Północnego Opolszczyzny

Podstawowym elementem opracowywanej strategii Subregionu Północnej Opolszczyzny jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej rozumiany jako przedstawienie - w sposób bardzo uproszczony - wizji rozwoju subregionu w perspektywie najbliższych lat. Mowa tutaj o wizji opartej przede wszystkim na skrupulatnym rozpoznaniu zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych uwarunkowań, w tym identyfikacji trendów i charakteru zachodzących wszelkich procesów społeczno-gospodarczych, ich przestrzennego zróżnicowania, ale także wizji wykreowanej na podstawie zgłaszanych przez lokalne społeczności potrzeb rozwojowych, czy też aspiracjach własnych władz samorządów tworzących wspomniany subregion. Niewątpliwie zaletą samego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej jest jego aspekt przestrzenny, a więc zobrazowanie przyjętych kierunków rozwoju w przestrzeni. Niemniej należy zaznaczyć, iż rolą modelu nie jest powielanie tu, czy ściśle przenoszenie ustaleń (w zakresie kierunków rozwoju) zawartych w dokumentach planistycznych w postaci obowiązujących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin subregionu. Model ma za zadanie określać pożądany – do roku 2030 – stan struktury organizacji przestrzennej na terenie subregionu, tj. na podstawie rozmieszczenia i krótkiej charakterystyki głównych elementów struktury (ośrodków, wszelkiego typu obszarów) oraz wskazanie najważniejszych powiązań

między nimi, co pozwoli na lepsze zdefiniowanie kierunków rozwoju przestrzennego i tym samym osiągnięcie założonych celów rozwojowych.

Model funkcjonalno-przestrzenny rozwoju subregionu został skonstruowany w oparciu o kilka podstawowych elementów:

- istniejącą hierarchię sieci osadniczej, w której to poszczególne jednostki pełnią różne funkcje w zakresie obsługi mieszkańców (m.in. zapewnienie podstawowych potrzeb związanych z edukacją, ochroną zdrowia, opieką społeczną, usługami wyższego rzędu),
- powiązania funkcjonalne opierające się na relacjach transportowych poprawiających spójność terytorialną subregionu (dostępność do lokalnych rynków pracy) i dostępność zewnętrzną (międzyregionalną),
- obszary chronione wraz z korytarzami ekologicznymi determinującymi rodzaj prowadzonych działalności gospodarczych na terenie subregionu (wraz z obszarami rolnymi o wysokich walorach przyrodniczych),
- obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowych zdiagnozowane na etapie diagnozy, w dokumentach rangi krajowej, wojewódzkiej,
- obiekty wpływające na wzrost potencjału i postrzeganie subregionu.

IV.1 Hierarchia sieci osadniczej

Na potrzeby niniejszego modelu dla Subregionu Północnej Opolszczyzny ustala się hierarchię sieci osadniczej zgodną z hierarchią ustaloną dla województwa opolskiego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego oraz częściowo zawartą w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030.

Najważniejszym ośrodkiem subregionu jest Kluczbork określany jako ośrodek subregionalny obsługujący subregion (drugi poziom hierarchii ośrodków w województwie) w ramach uzupełniających funkcji regionalnych. Wynika to z jego potencjału demograficzno-gospodarczego oraz węzłowego charakteru dla subregionu. Z uwagi na rangę ośrodka oraz w związku z silnym związkiem miasta z jego bliskim otoczeniem wyznaczono dla Kluczborka miejski obszar funkcjonalny w gminie miejsko-wiejskiej Kluczbork, gdzie miasto jest rdzeniem obszaru, a wiejska część gminy jego zapleczem. Jest to jedyny miejski obszar funkcjonalny

w subregionie⁴. W systemie obsługi mieszkańców stanowią one jednostki wspomagające ośrodek wojewódzki w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców subregionu.

Na drugim poziomie hierarchicznym znajdują się miasta Namysłów i Olesno. Są to pozostałe miasta będące siedzibami powiatów. Miasta te zapewniają mieszkańcom powiatów obsługę w niezbędnym wymiarze usług ponadlokalnych i lokalnych w zakresie: edukacji, zdrowia, pomocy społecznej, kultury, administracji, bezpieczeństwa publicznego, wymiaru sprawiedliwości, sportu i handlu.

Kolejnym wyróżnionym poziomem ośrodków są pozostałe miasta nie będące siedzibą powiatów, a co za tym idzie ośrodki o mniejszej strefie oddziaływania. Są to ośrodki uzupełniające w stosunku do miast powiatowych, w których koncentrują się instytucje i obiekty zapewniające usługi podstawowe w zakresie szkolnictwa podstawowego, ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, kultury, sportu i handlu. Zasięg oddziaływania ogranicza się zwykle do granic gminy, na terenie której zlokalizowany jest ośrodek miejski. Do grupy tych ośrodków zaliczają się: Byczyna, Dobrodzień, Gorzów Śląski, Praszka i Wołczyn.

Najniższą hierarchiczną grupą ośrodków są miejscowości będące siedzibami gmin wiejskich (Pokój, Domaszowice, Lasowice Wielkie, Radłów, Rudniki, Świerczów, Wilków, Zębowice). Wsie te zapewniają obsługę elementarnych potrzeb mieszkańców gmin w zakresie codziennego handlu, edukacji na poziomie podstawowym, podstawowej opieki zdrowotnej, opieki społecznej, potrzeb kulturalnych najniższego poziomu (świetlice, kluby, biblioteki), administracyjnych czy sportowych. Są też są ośrodkami kultu religijnego o znaczeniu lokalnym. Ich oddziaływanie zamyka się w granicach gmin.

Specyfiką obszaru są funkcjonujące w swoistej koegzystencji miasta Praszka i Gorzów Śląski. Wynika to zarówno z ich położenia (bezpośrednie sąsiedztwo) oraz podobnej rangi w hierarchii sieci osadniczej.

IV.2 Powiązania funkcjonalne

Wewnętrznie spójny obszar ponadlokalny musi charakteryzować się występowaniem silnych powiązań funkcjonalnych. Dzięki nim możliwe jest dalsze zacieśnianie współpracy

⁴ Zarząd Województwa Opolskiego na potrzeby wdrażania programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 zdecydował o wyznaczeniu na terenie Subregionu Północnego trzech miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF) ośrodków powiatowych: kluczborskiego, namysłowskiego oraz oleskiego – szczegółowy opis znajduje się w Rozdziale V.1

ponadlokalnej, a także pełne wykorzystywanie dostępnego na danym terenie kapitału społecznego i gospodarczego. Powiązania te, jako nierozzerwalnie związane z przemieszczaniem się ludzi i towarów, opierają się na właściwie przygotowanej infrastrukturze transportowej, a także dostępie do sieci transportu publicznego. Z uwagi na powyższe w opracowywanym modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Subregionu Północnej Opolszczyzny zdecydowano się wprowadzić elementy obrazujące kluczowe relacje komunikacyjne dla spójności tego obszaru. Wyróżniono zasadniczo trzy grupy powiązań:

- główną oś komunikacyjną subregionu,
- subregionalne powiązania o znacznym natężeniu,
- powiązania wymagające wzmocnienia celem zachowania spójności komunikacyjnej subregionu.

Pierwsza grupa, czyli oś komunikacyjna subregionu to powiązania łączące najważniejsze ośrodki miejskie - Namysłów, Kluczbork i Olesno będące również głównymi węzłami komunikacyjnymi obszaru. Z punktu widzenia infrastruktury transportowej głównymi drogami dla tych relacji są DK42 (Namysłów - Kluczbork) i DK11 (Kluczbork - Olesno) natomiast w kontekście sieci kolejowej jest to LK143. Hierarchia sieci osadniczej subregionu jasno wskazuje na nadrzędną rolę ośrodków powiatowych w kontekście budowy potencjału gospodarczego obszaru w związku z czym JST położone wzdłuż głównej osi komunikacyjnej subregionu⁵ powinny być szczególnie zainteresowane działaniami dążącymi do integracji transportowej na linii Namysłów - Kluczbork - Olesno.

Kolejne grupy w ramach relacji komunikacyjnych Subregionu Północnej Opolszczyzny zostały wskazane przy wykorzystaniu danych GUS nt. przepływów ludności związanych z zatrudnieniem w 2016 r. Zakłada się, iż skala dojazdów do pracy stanowi ważny wyznacznik skali potencjału gospodarczego danego obszaru a zarazem zobrazowanie mocy powiązań funkcjonalnych pomiędzy JST. Rozpiętość sumarycznych wartości⁶ dla gmin wchodzących w skład analizowanego obszaru subregionalnego rozpoczynała się na kilkunastu osobach a największą wartość osiągnęła w przypadku relacji gmin Wołczyn oraz Kluczbork - 616 osób. Zdecydowano, iż po wyłączeniu relacji składających się na oś komunikacyjną subregionu, przyjmuje się wartości graniczne:

⁵ W tym także i gmin Wołczyn oraz Domaszowice znajdujących się bezpośrednio w osi Namysłów – Kluczbork.

⁶ Suma liczby osób wyjeżdżających i przyjeżdżających pomiędzy gminami (dla każdej kombinacji wewnątrz Subregionu Północnej Opolszczyzny).

- powyżej 200 osób dojeżdżających dla subregionalnych powiązań o znacznym natężeniu,
- powyżej 100 osób dojeżdżających dla powiązań wymagających wzmocnienia celem zachowania spójności komunikacyjnej subregionu.

W grupie subregionalnych powiązań o znacznym natężeniu znajdują się relacje dla gmin miejsko-wiejskich i ośrodka subregionalnego lub pozostałych miast powiatowych (Byczyna - Kluczbork, Praszka - Kluczbork, Praszka - Olesno), gmin wiejskich i miejsko-wiejskich (Wilków - Namysłów, Radłów - Olesno, Rudniki - Praszka, Lasowice Wielkie - Kluczbork) oraz gmin miejsko-wiejskich (Praszka - Gorzów Śląski). Należy przy tym zauważyć, iż z uwagi na nierównomierne rozmieszczenie ludności na obszarze Subregionu Północnej Opolszczyzny, gdzie większość ludności zamieszkuje zdecydowanie bardziej zurbanizowany pas terenu położony w północnej części tego obszaru, relacje zaliczane do omawianej grupy dotyczą gmin położonych właśnie w tym miejscu (za wyjątkiem relacji Kluczbork - Lasowice Wielkie). Najważniejszymi elementami infrastruktury dla tych relacji są drogi krajowe - DK11, DK45 i DK42, drogi wojewódzkie - DW487, DW494 i DW451 oraz linie kolejowe 143 i 272.

Ostatnim rodzajem powiązań międzygminnych są te, które wymagają podtrzymywania, a w szczególności wzmocnienia celem zachowania spójności komunikacyjnej subregionu. W większości są to relacje obejmujące gminy znajdujące się w południowej części subregionu (wyjątkiem są tu relacje dla gminy Gorzów Śląski odpowiednio z gminami Kluczbork oraz Olesno). Głównym zadaniem dla JST w przypadku powiązań na tym poziomie jest utrzymanie dostępności do rynków pracy oraz usług skumulowanych w ośrodku subregionalnym lub pozostałych miastach powiatowych. Główne role pod względem infrastrukturalnym odgrywają w tym przypadku - DK45, DW901, DW454, DW494 i DW487.

Poza ustaleniami wynikającymi bezpośrednio z przygotowanej diagnozy, składowymi modelem funkcjonalno-przestrzennego Subregionu Północnej Opolszczyzny w zakresie powiązań funkcjonalnych są elementy wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030. Spośród dwóch rodzajów powiązań dla obszaru ponadlokalnego zaznaczono przebiegi powiązań transportowych lądowych – krajowych i regionalnych.

IV.3 Obszary o znacznej wartości dla środowiska naturalnego

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Subregionu Północnej Opolszczyzny za jeden z podstawowych elementów wpływających na dalszy kierunek rozwoju subregionu uznano system obszarów chronionych wraz z siecią korytarzy ekologicznych. Ich występowanie charakterystyczne jest głównie dla wielkopowierzchniowych i zwartych terenów leśnych położonych w południowej części subregionu, tj. na południe o umownie wyznaczonej linii w przebiegu miejscowości Namysłów - Kluczbork - Olesno. Główną funkcją obszarów objętych ochroną prawną jest protekcja wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych, której podporządkowany jest sposób prowadzenia działalności gospodarczych. Z kolei uwzględnienie w modelu głównych korytarzy ekologicznych (które w ujęciu przestrzennym pokrywają się z obszarami chronionymi) w postaci głównych szlaków migracyjnych roślin, zwierząt i grzybów pozwala na utrzymanie zachodzących procesów ekologicznych, stabilności i naturalności ekosystemów występujących na terenie całego subregionu. Z uwagi na obraną skalę opracowania modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej spośród form ochrony przyrody występujących na obszarze subregionu za kluczowe uznano te wielkoobszarowe, o różnej formie organizacyjnej, charakteryzujące się przede wszystkim odmiennym rygiem ochronnym, tj. systemem zakazów i ograniczeń w użytkowaniu przestrzeni, pozwalającym na jednoczesne zachowanie wysokiej wartości przedmiotów objętych ochroną i prowadzenie racjonalnej działalności gospodarczej. Zaliczono do nich m.in. rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000. Jak już wcześniej wspomniano objęcie danego obszaru formą ochrony oznacza w praktyce wyjęcie tego obszaru spośród normalnych zasad gospodarowania. Nie oznacza to jednak, że obowiązujący dla danej formy ochrony pakiet zakazów stanowić będzie jedynie czynnik hamujący rozwój. Poza determinowaniem w pewnym stopniu określonych profili działalności gospodarczej, może on być pewnego rodzaju stymulantą i zarazem szansą rozwojową dla subregionu. Obecność obszarów prawnie chronionych może sprzyjać poprawie konkurencyjności subregionu poprzez wprowadzenie zakrojonych na szeroką skalę nowych, specyficznych działalności, np. z zakresu ekoturystyki, czy rolnictwa ekologicznego (wyjątek stanowią tu najbardziej rygorystyczne formy ochrony przyrody). Za pozytywny należy uznać fakt, iż wyłączenie obszaru z prowadzenia działalności o uciążliwym na środowisko profilu prowadzi także do zaniechania degradacji stanu jakości środowiska, w jakim żyje społeczność subregionu. Osiągnięcie wysokiego poziomu życia dla mieszkańców subregionu nie jest więc

warunkowane jedynie dobrze rozwiniętą sferą gospodarczą, ale i koniecznością zachowania także różnorodności biologicznej i krajobrazowej dla przyszłych pokoleń (co najmniej na poziomie zbliżonym do aktualnego).

Dla północnej części subregionu, tj. na północ od wspomnianej już linii Namysłów - Kluczbork - Olesno, biorąc pod uwagę zajmowaną powierzchnię w stosunku do całego subregionu oraz pełnioną funkcję, wprowadzono do modelu rozległe kompleksy terenów rolnych i terenów rolno-leśnych. Charakteryzują się one zróżnicowanym potencjałem wykorzystania (determinowanym w znacznej mierze warunkami lokalnymi w postaci m.in. rzeźby terenu, budowy geologicznej, warunków hydrologicznych), co w efekcie przekłada się na ich obecne użytkowanie i dalsze możliwości gospodarczego wykorzystania (produkcja roślinna, w tym produkcja ekologicznej żywności czy roślin energetycznych dla produkcji energii z biomasy). Zważywszy na to, iż część terenów rolnych cechuje się dość wysokimi walorami przyrodniczymi (wysokim wskaźnikiem HNV), w śladzie za obowiązującym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego postanowiono wskazać je również w modelu (w ujęciu gmin). Potrzeba ich uwzględnienia motywowana jest koniecznością zapewnienia mozaikowatej struktury terenów rolnych, co pozwoli na zapewnienie równowagi agrobiocenotycznej, utrzymanie wysokiej efektywności terenów i tym samym na optymalne wykorzystanie przestrzeni rolniczej.

IV.4 Obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowych

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej to zobrazowanie stanu i procesów, które wpływają na sukcesywny rozwój danego obszaru. Jednakże poza czynnikami mobilizującymi należy również uwzględnić okoliczności, które mogą stanowić ryzyko dla jego dalszego wzrostu.

W przypadku polityki regionalnej wskazanie obszarów przejawiających, a także mogących w przyszłości odznaczać się negatywnymi uwarunkowaniami odbyło się poprzez przyjęcie w 2019 r. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR 2030). Dokument ten określa zasady współpracy rządu, samorządów i partnerów społecznych a jednym z jego celów jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przy wsparciu obszarów słabszych gospodarczo. W jego ramach wskazano tzw. OSI, czyli obszary strategicznej interwencji, gdzie wyróżnić można zasadniczo trzy grupy:

- obszary zagrożone trwałą marginalizacją,
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- Śląsk i tereny Polski Wschodniej.

Dla obszaru Subregionu Północnej Opolszczyzny przewidziano działania w ramach niwelowania negatywnych skutków wynikających z możliwej trwałej marginalizacji gmin Wilków, Domaszowice, Świerczów, Wołczyn, Gorzów Śląski oraz Radłów. Ponadto wyróżniono również dwa miasta kwalifikujące się do grupy miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, którymi są Namysłów i Kluczbork. W przypadku wszystkich ww. JST zauważa się potrzebę podjęcia kompleksowych działań w zakresie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, aktywizacji rynków pracy czy też zwiększenia dostępności do podstawowych usług publicznych, dzięki czemu możliwe będzie odwrócenie niekorzystnych trendów rozwojowych.

IV.5 Obiekty będące czynnikiem wzrostu potencjału subregionu

IV.5.1 Ośrodki obsługi ruchu turystycznego

Obecność zabytków kultury wraz z towarzyszącymi im terenami o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych objętymi ochroną prawną dały podstawę do wykształcenia się na obszarze subregionu kilku ośrodków mających znaczenie w obsłudze ruchu turystycznego odbywającego się na terenie subregionu (Biskupice, Ligota Górna, Michalice i Pokój). Znaczenie tych ośrodków zostało dostrzeżone i wyróżnione w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Zważając na fakt, iż w ostatnich latach rola turystyki związanej z wypoczynkiem i rekreacją nabiera coraz to większego znaczenia (wskutek m.in. zmieniających się preferencji społeczeństwa, chęci poprawy poziomu życia) obecność funkcjonujących na terenie ośrodków uznano za swoistego rodzaju podstawę do kreowania wizerunku turystycznego subregionu oraz jego potencjału, w tym także gospodarczego oraz kształtowania jego turystycznego wizerunku.

IV.5.2 Ośrodki dziedzictwa kulturowego

Rozpatrując potencjały rozwojowe w kategorii tych, możliwych do wykorzystania, należy wspomnieć o występujących na obszarze subregionu ważniejszych obiektach dziedzictwa kulturowego, które zostały zidentyfikowane m.in. w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa. W układzie przestrzennym całego subregionu występują one

w takich miejscowościach jak: Byczyna, Kluczbork, Namysłów, Olesno, Pokój i Wołczyn. We wspomnianym Planie wskazuje się, iż miasto Byczyna oraz Namysłów cechują się charakterystycznym układem urbanistycznym o znaczeniu krajowym, natomiast Dobrodzień, Kluczbork i Wołczyn zaliczane są do miast o stosunkowo dobrze zachowanych założeniach staromiejskich o znaczeniu regionalnym. Zarówno w pierwszym, jaki i drugim przypadku układy urbanistyczne tychże miejscowości wpisane zostały do rejestru zabytków województwa opolskiego. Ze względu na cenne wartości kulturowe, krajobrazowe i historyczne proponuje się do objęcia formą ochrony w postaci pomnika historii Prezydenta RP kościół ewangelicki w miejscowości Pokój oraz wspomniany wcześniej historyczny układ urbanistyczny w miejscowości Byczyna. Obecnie statut tej formy posiada jedynie kościół odpustowy pw. św. Anny w miejscowości Olesno. Do objęcia formą w postaci parku kulturowego proponowany jest zaś zespół parkowo-ruralistyczny w miejscowości Pokój. Biorąc pod uwagę całokształt - można zatem mówić o wysokich walorach kulturowych obiektów występujących na obszarze subregionu, których efektywne wykorzystanie może przyczynić się do rozwoju gospodarczego i społecznego subregionu (czynnik ekonomiczny - powstanie nowych działalności bezpośrednio i pośrednio związanych z dziedzictwem kulturowym, czynnik społeczny - budowanie, wzmacnianie tożsamości regionalnej, więzi społecznych, kreowanie atrakcyjnego w ujęciu turystycznym wizerunku subregionu).

IV.5.3 Ośrodki szkolnictwa ponadpodstawowego

Do budowy silnego rynku pracy konieczne jest odpowiednie zaplecze dydaktyczne. Na poziomie subregionu kluczowym poziomem nauczania celem zapewnienia odpowiednio przygotowanych kadr dla przedsiębiorstw jest edukacja ponadpodstawowa. Dzięki sieci szkół kształcących uczniów według profili dostosowanych do specjalizacji występujących na danym obszarze możliwy jest ciągły dynamiczny rozwój gospodarczy. W przypadku Subregionu Północnej Opolszczyzny jednostki świadczące usługi edukacji ponadpodstawowej zlokalizowane są w każdym z miast powiatowych (Namysłów, Kluczbork, Olesno) a także w trzech miastach na terenie powiatu oleskiego (Praszka, Gorzów Śląski, Dobrodzień). Oferta kształcenia szkół jest zróżnicowana, możliwe jest zdobycie wiedzy i umiejętności w ramach przygotowania do określonego zawodu jak również przygotowanie się do dalszej nauki na studiach wyższych poprzez przyjęcie wykształcenia w liceum ogólnokształcącym. Podnoszenie potencjału ośrodków edukacji ponadpodstawowej w dłuższej perspektywie powinno być

jednym z najważniejszych zadań dla pojedynczych JST jak i wszystkich jednostek należących do subregionu.

IV.5.4 Obszary wykorzystywane na potrzeby energetyki wiatrowej

Poziom rozwoju energetyki wiatrowej w województwie opolskim jest na tle kraju dość niski. Potencjał regionu w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z tego rodzaju źródła wynosi ok. 2,5% zainstalowanej mocy krajowej. Niemniej jednak w tym zakresie Subregion Północny odgrywa znaczącą rolę jako miejsce lokalizacji trzech spośród łącznie dziewięciu farm wiatrowych działających w województwie opolskim - przy czym posiadają one razem blisko połowę mocy zainstalowanej w regionie (65 MW). Zdecydowana większość elektrowni zlokalizowana jest na terenie powiatu namysłowskiego, w okolicy miejscowości Pągów i Wilków - gdzie energię produkują 22 maszty wiatrowe (które nota bene należą do najwyższych na terenie województwa). Potencjał produkcyjny subregionu dopełniają natomiast dwa maszty (po 2 MW każda) zainstalowane na terenie miejscowości Kuniów (gmina Kluczbork).

Relatywnie korzystne uwarunkowania subregionu północnego dla potrzeb produkcji energii elektrycznej w ramach energetyki wiatrowej dostrzeżono w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego. W umownym pasie na północ od linii Namysłów - Kluczbork - Olesno wskazano liczne miejsca predysponowane do lokalizacji elektrowni wiatrowych, jako swoiste zaplecze dla dalszego rozwoju energetyki odnawialnej, silnie reprezentowanej w tej części subregionu. Co istotne, miejsca te powinny spełniać warunki określone w ustawie o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 724), a w szczególności dotyczące minimalnych odległości sytuowania elektrowni wiatrowych od budynków mieszkalnych, czy też form ochrony przyrody.

IV.5.5 Istotne obszary eksploatacji złóż surowców mineralnych

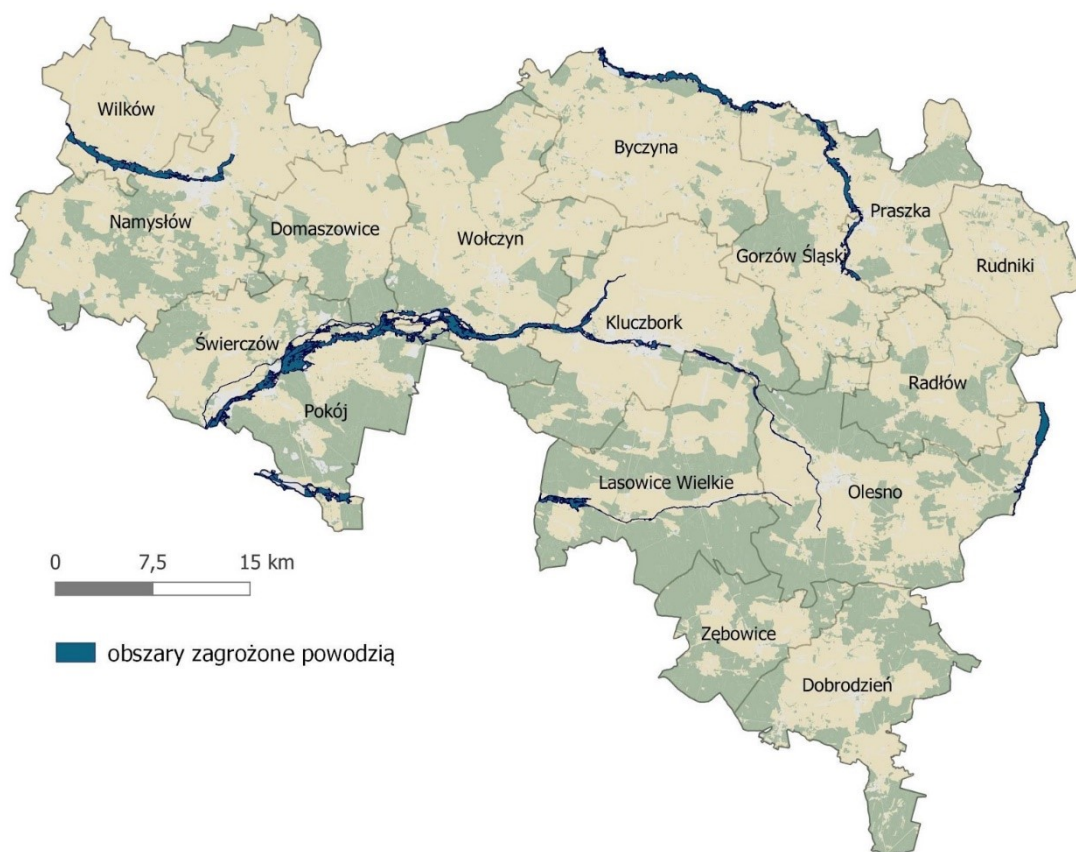
Subregion Północnej Opolszczyzny to miejsce występowania złóż kruszyw budowlanych, zapiaszczonej gliny, torfu, pospółki oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej. W większości ich aktualne wykorzystanie jest niewielkie, przy czym należy wspomnieć o jednym wyjątku. Mowa tutaj o złożu „Czerwone Osiedle” położonym w sąsiedztwie miejscowości Kozłowice w gminie Gorzów Śląski. Jego użytkownikiem jest Cerpol-Kozłowice S.A., który jest producentem wielu rodzajów pustaków ceramicznych. Prowadzona działalność jest o tyle specyficzna, iż może stanowić pewną przewagę konkurencyjną subregionu a także wydatnie wpłynąć na aktywizację obszarów wiejskich położonych pomiędzy Gorzowem Śląskim a Olesnem.

IV.6 Obszary zagrożone powodzią

Jednym z szerokiej gamy zagadnień ważnych z punktu widzenia bezpieczeństwa, jest aspekt dotyczący ryzyka powodziowego i zapewnienia odpowiedniej ochrony przed jej skutkami. Jest to także temat mający znaczenie dla prowadzenia przez władze samorządowe polityki przestrzennej na swoim terenie – przede wszystkim w zakresie możliwych ograniczeń w zagospodarowaniu (które są określane na podstawie odrębnych przepisów, w tym ustawy Prawo wodne), a z drugiej strony mający znaczenie dla prowadzenia działań związanych z ochroną przeciwpowodziową tam, gdzie sytuacja szczególnie tego wymaga. Obszary zagrożone powodzią są to miejsca, na których istnieje możliwość wystąpienia powodzi o określonym prawdopodobieństwie lub powodzi w wyniku zdarzenia ekstremalnego. Największe ryzyko dotyczy z kolei tzw. obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, wśród których wyróżnia się:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, stanowiące działki ewidencyjne,
- pas techniczny brzegu morskiego stanowiący strefę wzajemnego bezpośredniego oddziaływania morza i lądu.

Rys. 2: Obszary zagrożone powodzią na obszarze Subregionu Północnej Opolszczyzny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony <https://wody.isok.gov.pl>

W dokumencie Diagnozy regionalnej na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 wskazano, iż na terenie 48 gmin w województwie opolskim zidentyfikowano obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Spośród nich 6 gmin położonych jest w obrębie Subregionu Północnej Opolszczyzny i są to: Byczyna, Gorzów Śląski, Namysłów, Olesno, Praszka, Wilków. Sytuacja związana z zagrożeniem powodziowym wynika w nich zasadniczo z obecności trzech rzek mogących na pewnych odcinkach powodować ryzyko powodzi (co zostało określone na podstawie historycznych stanów wody): Prosnę (gminy: Byczyna, Praszka, Gorzów Śląski), Stobrawy (gmina Olesno) oraz Widawy (gminy: Namysłów, Wilków). Ponadto jak wskazano w przytoczonym powyżej dokumencie, główne priorytety rozwoju na wskazanych powyżej obszarach powinny koncentrować się na podnoszeniu stopnia bezpieczeństwa przestrzeni i społeczeństwa, ochronie i funkcjonalności środowiska przyrodniczego oraz optymalnym rozwoju gospodarki.

Uzupełniając zapisy wspomnianej diagnozy, należy dodać, iż zasięg obszarów zagrożonych powodzią, który został określony w ramach Informatycznego Systemu Osłony

Kraju - obejmuje ponadto tereny gmin: Pokój, Świerczów, Wołczyn i Kluczbork (wzdłuż rzeki Stobrawy) oraz Lasowice Wielkie (wzdłuż rzeki Stobrawy, przy północnej granicy gminy oraz wzdłuż rzeki Budkowiczanki, przecinającej gminę w układzie równoleżnikowym w południowej jej części).

W Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030, wśród celów polityki przestrzennej i rekomendacji dla Obszaru Strategicznej Interwencji Subregionu Północnego, wskazano m.in. „wzmocnienie odporności przestrzeni na zagrożenia naturalne” - w ramach którego określono potrzeby związane z bieżącym utrzymaniem infrastruktury przeciwpowodziowej, czy też prewencyjnej ochrony obszarów szczególnego zagrożenia powodzią i wystąpienia ryzyka powodziowego w planach zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie ryzyka zagrożenia stanem suszy, w Planie Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS), na mapie łącznego zagrożenia suszą dla klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną, dla obszaru SPO określono następujące klasy zagrożenia:

- ekstremalne (w północnej części gmin Wilków i Namysłów oraz w centralnej części gminy Praszka);
- silne (w północnym pasie obszaru Subregionu, przy granicy z województwem wielkopolskim);
- umiarkowane (w południowej części Subregionu);
- słabe (miejscowo, głównie w zachodniej części Subregionu).

W zakresie innego, równie ważnego wskaźnika w aspekcie suszy, jakim jest Klimatyczny Bilans Wodny, w PPSS przedstawiono analizę prawdopodobieństwa przekroczenia wartości rocznych KBW poniżej - 150 mm. Jest to umowna granica stwierdzenia deficytu wody wskutek niskich opadów i ma to duże znaczenie dla możliwości skutecznego prowadzenia upraw roślinnych (w tym zbóż). Pod tym kątem, niemalże dla całego obszaru Subregionu prawdopodobieństwo przekroczenia wspomnianego poziomu - 150 mm oszacowano na 11-20%, co w skali kraju jest wynikiem dość wysokim. Należy pamiętać, iż zgodnie z długofalowymi prognozami zmian klimatu, obszar Polski w ciągu obecnego stulecia może znaleźć się (w zależności od scenariusza poziomu emisji gazów cieplarnianych) pod wpływem dość wyraźnych zmian związanych ze wzrostem średniej temperatury powietrza, a co za tym idzie zwiększeniem występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, które mogą zagrażać m.in. gospodarce rolnej i leśnej. Zatem już obecnie występujące na obszarze Subregionu problemy związane z występowaniem okresów suszy będą prawdopodobnie nasilały się w przyszłości.

Biorąc pod uwagę działania inwestycyjne wykazane w PPSS, zaplanowane do realizacji na obszarze Subregionu, to na liście inwestycji zgłoszonych przez podmioty inne niż PGW WP (Lista C) znajdują się następujące zadania:

- budowa zbiornika retencyjnego na rzece Prosna w miejscowości Gorzów Śląsk (jako podmiot odpowiedzialny/wnioskodawcę wskazano Burmistrza Miasta Gorzów Śląski);
- budowa zbiornika wodnego w dorzeczu rzeki Stobrawa w miejscowości Olesno (jako podmiot odpowiedzialny/wnioskodawcę wskazano Burmistrza Miasta Olesno).

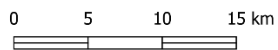
Rys. 3: Model funkcjonalno-przestrzenny Subregionu Północnego Opolszczyzny

Subregion Północnej Opolszczyzny

MODEL FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY

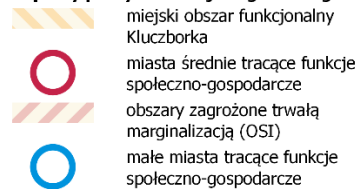
1:275 000

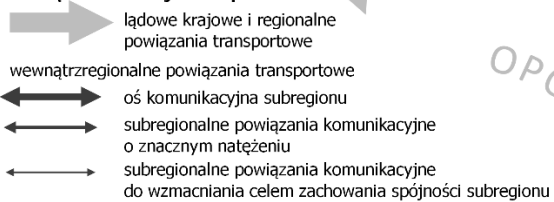
Hierarchia sieci osadniczej

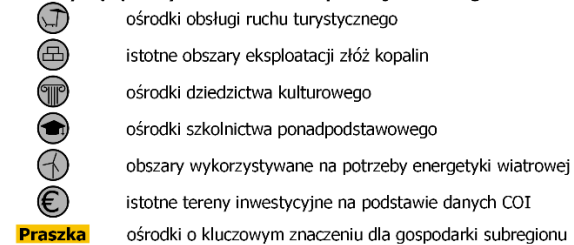
Aspekty polityki rozwoju regionalnego

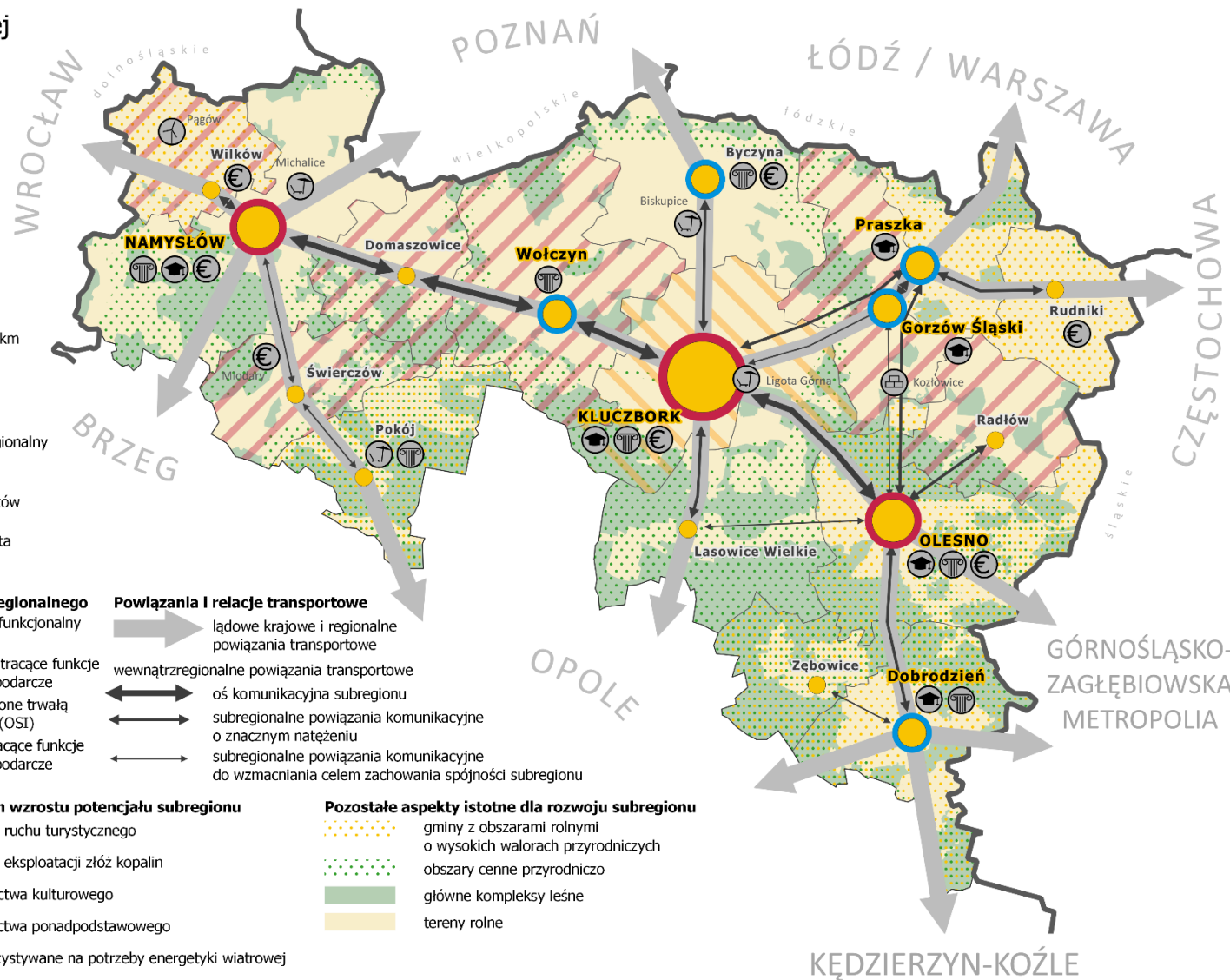
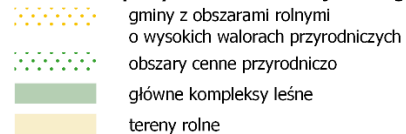
Powiązania i relacje transportowe

Obiekty będące czynnikiem wzrostu potencjału subregionu

Pozostałe aspekty istotne dla rozwoju subregionu

V. Scenariusze rozwojowe transportu drogowego w Subregionie (mobilność)

V.1 Miejskie Obszary Funkcjonalne na obszarze Subregionu Północnego Opolszczyzny

Zarząd Województwa Opolskiego na potrzeby wdrażania Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 zdecydował o wyznaczeniu na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny trzech miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF) ośrodków powiatowych: kluczborskiego, namysłowskiego oraz oleskiego⁷. Takie rozwiązanie rozszerza i wzmacnia interwencje w Obszarach Strategicznej Interwencji (OSI) wskazanych w Strategii Opolskie 2030 skierowaną do miast, które zgodnie z KSRR 2030 tracą funkcje rozwojowe. Ich delimitacja odwołuje się nie tylko do podstawowych wskaźników stosowanych powszechnie w wyznaczaniu tego typu obszarów, ale uwzględnia również oddolną wolę współpracy samorządów, wyrażoną między innymi w strukturach funkcjonujących od wielu lat stowarzyszeń samorządów tworzących subregiony (np., Stowarzyszenia Subregion Północny Opolszczyzny). Wyznaczenie MOF-ów miast powiatowych pozwoli na wdrożenie rekomendacji polityki przestrzennej, które zakładają wzmocnienie powiązań funkcjonalnych dotyczące miast powiatowych, a także mniejszych ośrodków, które wymagają wsparcia.

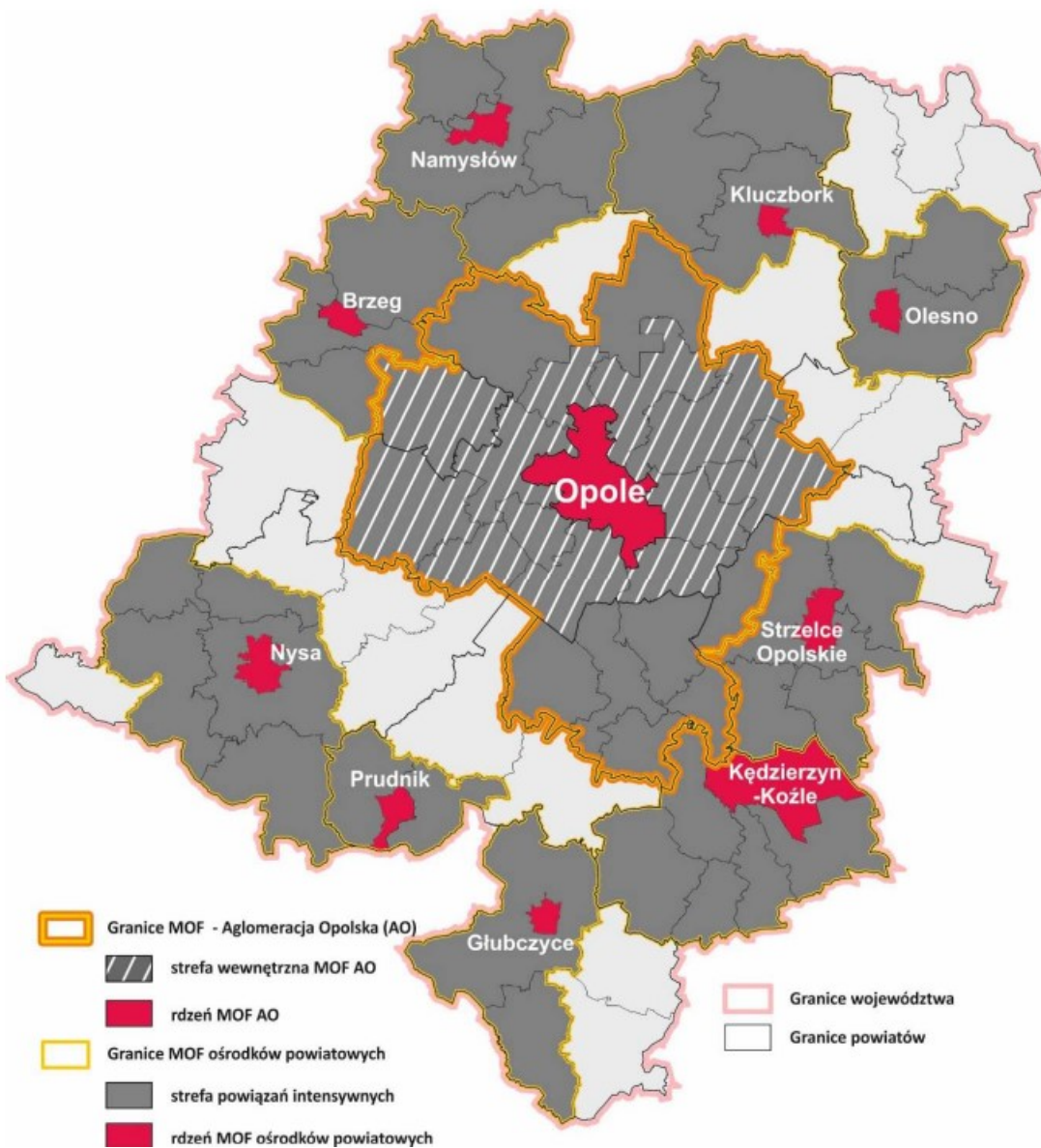
Ze względu na swoje znaczenie dla regionu **Miejski Obszar Funkcjonalny miasta Kluczbork** (gminy: Kluczbork, Byczyna, Wołczyn) został zaliczony jako ośrodek subregionalny. Miasto pełni ważną rolę ze względu na koncentrację funkcji społecznych i gospodarczych, a także zapewnia dostęp do usług publicznych istotnych z punktu widzenia mieszkańców otaczających je terenów wiejskich. Z kolei **Miejski Obszar Funkcjonalny miasta Olesno** (gminy: Olesno, Radłów) oraz **Miejski Obszar Funkcjonalny miasta Namysłów** (gminy: Namysłów, Domaszewice, Świerczów, Wilków) zależą do tzw. pozostałych ośrodków powiatowych, dla których rdzeń stanowi miasto – stolica powiatu oraz strefę ukształtowanych intensywnych powiązań funkcjonalnych⁸.

⁷ Uchwały nr 8745/2023 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 30 stycznia 2023 r.

⁸ Szczegółowe wskaźniki oraz metodologię wytyczania MOF ośrodków subregionalnych oraz pozostałych ośrodków powiatowych opisano w załączniku do Uchwały nr 8745/2023 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 30 stycznia 2023 r.

Wsparcie skierowane do MOF-ów ma służyć efektywniejszemu wykorzystaniu środków, w oparciu o już zbudowane doświadczenia współpracy między samorządami, co długofalowo powinno służyć intensyfikacji powiązań funkcjonalnych i integracji przestrzennej w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych. W takim podejściu zakładane jest także zacieśnienie współpracy gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej w skali subregionalnej i całego regionu. Powinno to sprzyjać zmniejszeniu niekorzystnych tendencji rozwojowych miast tracących funkcje rozwojowe oraz obszarów zagrożonych marginalizacją, a także dalszemu zmniejszaniu różnic w rozwoju.

Rys. 4 Miejskie Obszary Funkcjonalne miast powiatowych województwa opolskiego

Źródło: Załącznik do Uchwały nr 8745/2023 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 30 stycznia 2023 r., s. 8

V.2 Scenariusze rozwojowe transportu drogowego

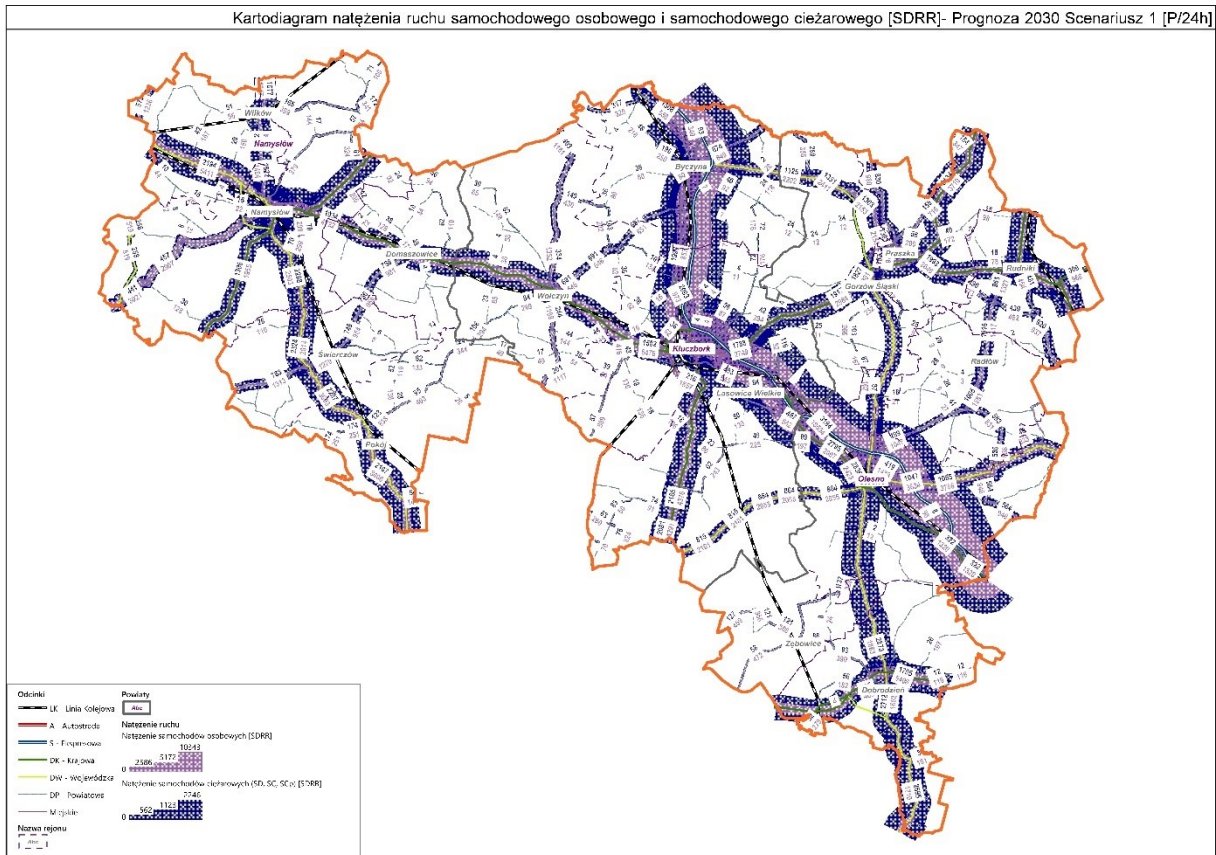
Ponieważ skali przyszłych zmian nie da się przewidzieć z całą pewnością, należy opracować różne scenariusze rozwoju sytuacji obecnej. Biorąc pod uwagę skalę planowanych działań oraz zdiagnozowane obecne uwarunkowania funkcjonowania systemu transportowego w Subregionie przyjęto 3 scenariusze, których spełnienie w perspektywie do 2030 r. rodzic będzie określone skutki w zakresie natężenia ruchu oraz emisji:

1. Scenariusz bazowy - BAU „business as usual” – zakładający dalsze funkcjonowanie systemu transportowego Subregionu zgodnie z obecnymi trendami;
2. Scenariusz pozytywny – zakładający, że liczbę podróży samochodami osobowymi w Subregionie poprzez planowane działania uda się ograniczyć o 10% względem scenariusza BAU;
3. Scenariusz negatywny – zakładający, że planowane działania nie dojdą do skutku lub nie przyniosą spodziewanych rezultatów, a dodatkowo wzrost wykorzystywania transportu samochodowego do realizacji potrzeb transportowych przez mieszkańców Subregionu będzie o 10% wyższy niż zakładany w scenariuszu bazowym (BAU).

We wszystkich scenariuszach założono, że skala transportu realizowanego samochodami dostawczymi i ciężarowymi będzie zbliżona. Wynika to z faktu, że transport towarów ze względu na realizację potrzeb transportowych innej natury niż transport pasażerski będzie rósł wraz w rozwoju gospodarczym Subregionu. Ponadto znaczna część drogowego transportu towarowego ma charakter tranzytowy (nie jest generowany przez podmioty lokalne) i w dużej mierze nie jest związany z sytuacją w Subregionie. Wyniki modelowania z wykorzystaniem scenariuszy wskazują, że potencjalne ograniczenie ruchu samochodów osobowych w Subregionie wpłynie korzystnie na sytuację drogową. Jednakże poprawa ta skutkować będzie zwiększeniem intensywności ruchu w sektorze samochodowego transportu towarowego. W przypadku zrealizowania się scenariusza negatywnego, a więc wzmożonego ruchu samochodów osobowych w Subregionie prognozuje się, że wolumen samochodowego transportu towarowego zmaleje.

Wyniki modelowania skali przyszłego ruchu drogowego w Subregionie opartego na powyższych założeniach przedstawia Tab. 2 oraz rysunki 5 – 7.

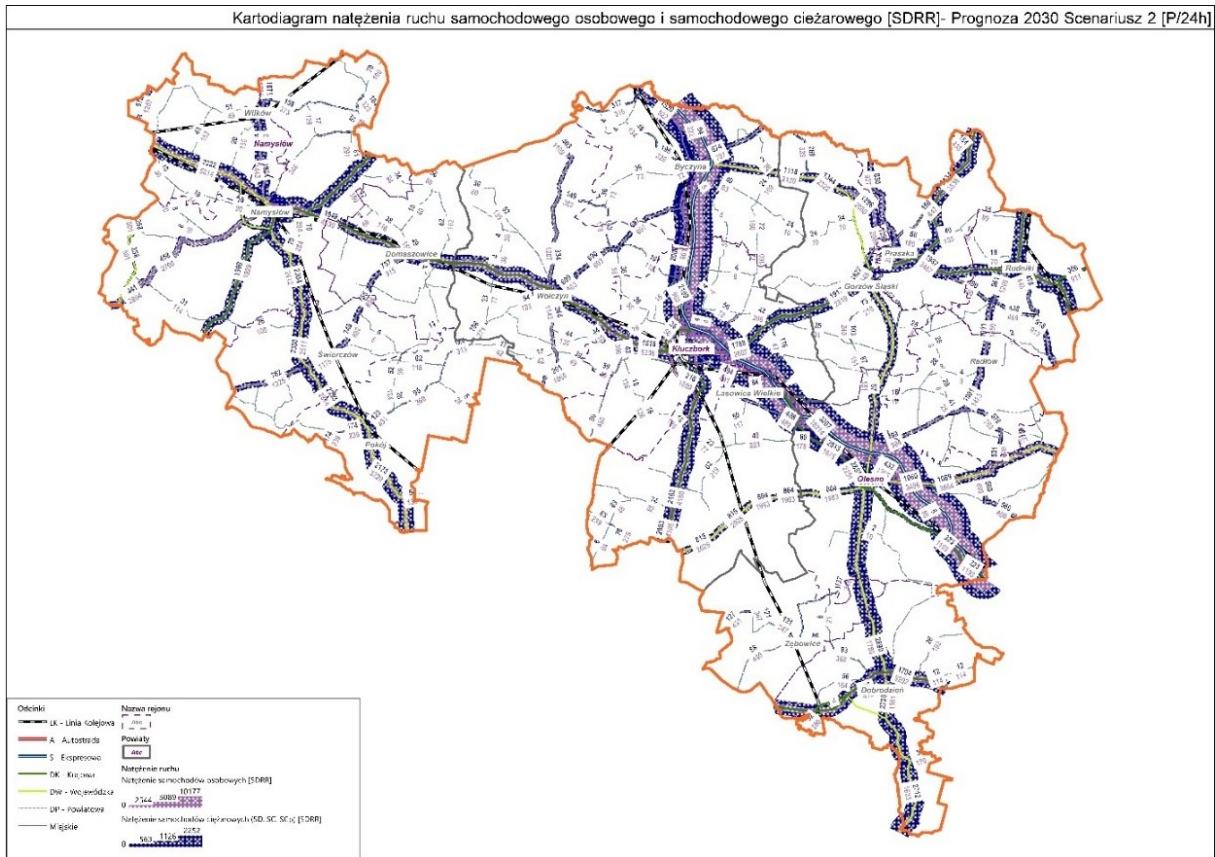
Rys. 5: Natężenie ruchu samochodowego (pojazdy osobowe i ciężarowe) w 2030 roku w Scenariuszu 1 na sieci dróg krajowych [liczba pojazdów na dobę]

Źródło: opracowanie własne na podstawie modelu CUPT

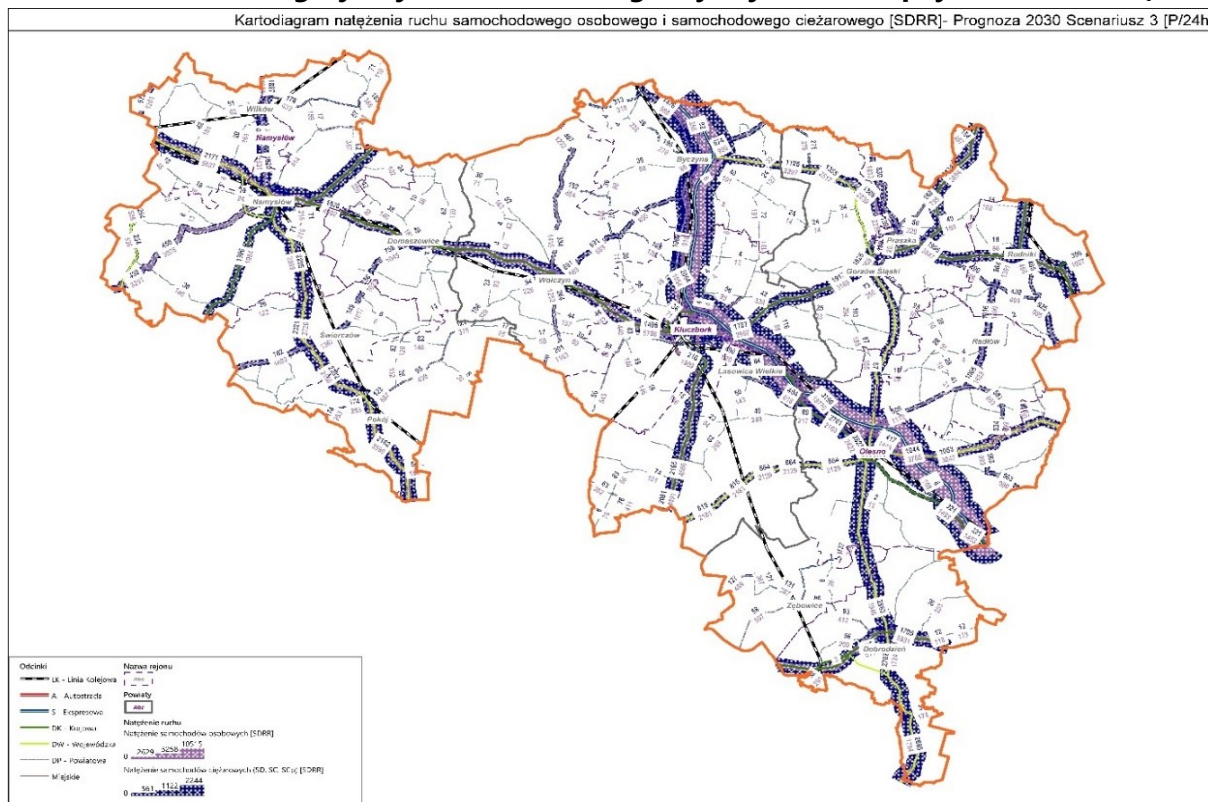
Z przedstawionej symulacji wynika, że liczba pojazdokilometrów realizowanych poszczególnymi rodzajami pojazdów znacznie wzrośnie względem stanu obecnego we wszystkich zakładanych scenariuszach. Jest to nawiązanie do silnie zarysowanych trendów wzrostu liczby samochodów osobowych. Niewielka różnica pomiędzy liczbą pojazdokilometrów realizowanych samochodami osobowymi w poszczególnych scenariuszach wynika z faktu, że zarówno obecnie, jak i w przyszłości wysoki udział w pracy eksploatacyjnej realizowanej samochodami osobowymi w Subregionie ma ruch tranzytowy, którego źródło i cel podróży znajduje się poza Subregionem.

Rys. 6: Natężenie ruchu samochodowego (pojazdy osobowe i ciężarowe) w 2030 roku w Scenariuszu 2 („pozytywnym”) na sieci dróg krajowych [liczba pojazdów na dobę]

Źródło: opracowanie własne na podstawie modelu CUPT

Rys. 7: Natężenie ruchu samochodowego (pojazdy osobowe i ciężarowe) w 2030 roku w Scenariuszu 3 („negatywnym”) na sieci dróg krajowych [liczba pojazdów na dobę]

Źródło: opracowanie własne na podstawie modelu CUPT

Ruch tranzytowy realizowany będzie głównie poprzez budowaną obecnie drogę ekspresową S11.

Tab. 2: Prognozowana wielkość pracy eksploatacyjnej realizowanej przeciętnie w ciągu doby przez poszczególne rodzaje pojazdów transportu drogowego w Subregionie w 2030 r. [pojazdokilometry]

	Samochody osobowe	Samochody dostawcze	Samochody ciężarowe	Samochody ciężarowe z przyczepą
Scenariusz BAU „business as usual”	2 417 203	370 260	81 845	522 234
Scenariusz pozytywny	2 338 784	371 750	81 867	522 978
Scenariusz negatywny	2 497 840	368 785	81 771	522 103

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem Zintegrowany Model Ruchu, Centrum Unijnych Projektów Transportowych, <https://www.cupt.gov.pl/centrum-unijnych-projektow-transportowych/zintegrowany-model-ruchu/> (dostęp: 09.11.2023).

Spełnieniu się poszczególnych scenariuszy odpowiadają zmiany w wysokości kosztów efektów zewnętrznych i wielkości emisji CO₂ generowanych przez transport drogowy w Subregionie. Tab. 3 przedstawia prognozy zmiany wysokości kosztów zewnętrznych zgodnie z założeniami trzech scenariuszy poddanych analizie. Na skale zmian względem stanu obecnego wpływać będą nie tylko zmiany w zakresie wielkości ruchu transportu samochodowego w Subregionie, ale również inflacja i krajowy wzrost gospodarczy. Tab. 4 przedstawia sumaryczną emisję CO₂ z uwzględnieniem poszczególnych scenariuszy.

Tab. 3: Koszty efektów zewnętrznych transportu drogowego w Subregionie w 2030 r. w poszczególnych scenariuszach (PLN/dzień)

	2030 BAS	2030 Scenariusz pozytywny	2030 Scenariusz negatywny
Wypadki	1 275 487	1 245 967	1 306 237
Zanieczyszczenie (dolnych warstw atmosfery)	396 189	392 510	400 210
Zmiany klimatu	1 291 215	1 273 014	1 310 506
Hałas	329 501	326 429	332 885
Kongestia	1 480 343	1 454 590	1 507 285
Emisje z wytwarzania energii i paliw	130 908	129 178	132 755
Suma	4 903 643	4 821 687	4 989 879

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem Tablice kosztów jednostkowych do wykorzystania w analizach kosztów i korzyści (wersja 23.05.2023), <https://www.cupt.gov.pl/strefa-beneficjenta/wdrazanie-projektow/analiza-kosztow-i-korzysci/narzedzia/tablice-kosztow-jednostkowych-do-wykorzystania-w-analizach-kosztow-i-korzysci/> (dostęp: 09.11.2023).

Tab. 4: Wielkość szacowanej emisji rocznej CO₂ związanej z realizacją potrzeb transportowych transportem drogowym w Subregionie [tony]

	Samochody osobowe	Samochody dostawcze	Samochody ciężarowe	Ogółem	2023/2030 [%]
Emisja CO₂ 2023	133 699	30 214	142 005	305 917	
Emisja CO₂ 2030 scenariusz BAU	183 073	39 841	206 819	429 733	140

Emisja CO₂ 2030 scenariusz pozytywny	177 301	40 001	207 081	424 384	139
Emisja CO₂ 2030 negatywny	189 012	39 682	206 749	435 443	142

Źródło: Opracowanie własne

Należy jednak uwzględnić, że szacunek emisji dla roku 2030 oparty został o model ruchu dla sieci dróg krajowych. Położenie Subregionu na istotnych szlakach dróg krajowych jest przyczyną występowania wysokiego udziału ruchu tranzytowego, na który działanie interesariuszy Subregionu a nawet województwa jest niewielki lub żaden. Planowane kierunki działań i typy projektów wdrażane na terenie Subregionu będą miały przełożenie na spowolnienie wzrostu emisji na sieci dróg krajowych oraz ich redukcję na sieci dróg lokalnych. W scenariuszu pozytywnym zakładana łączna wielkość emisji z sektora transportu dla roku 2030 jest niższa niż w przypadku scenariusza zakładającego kontynuację dotychczasowych trendów a także scenariusza negatywnego.

V.3 Wnioski wynikające z diagnozy

Na ocenę sytuacji rzutuje proces odbudowy rynku transportowego po dwóch latach pandemii COVID-19. By minimalizować słabe strony i przeciwdziałać zagrożeniom niezbędna jest koncentracja na starannie wyselekcjonowanych obszarach wsparcia uwzględniających specyfikę obszaru Subregionu, w tym istnienie trzech Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (Namysłowski, Kluczborski oraz Oleski). W związku z tym obszary wsparcia w odniesieniu do MOF-ów różnią się nieco od tych, które zaproponowano dla gmin, które nie znalazły się w ich granicach.

Do obszarów wsparcia w odniesieniu do MOF-ów należą te, które zostały wskazane w Tabeli 5.

Tab. 5: Obszary wsparcia na terenach MOF wraz z szacowanym oddziaływaniem

Obszar wsparcia	Wpływ na BRD	Wpływ na dostępność	Wpływ na emisje
Budowa i przebudowa infrastruktury transportu na terenach miejskich (m.in. budowa i przebudowa infrastruktury transportu miejskiego, Zaplecze techniczne do obsługi taboru,			

modernizacja zajezdni autobusowych wraz z infrastrukturą do ładowania i tankowania pojazdów zeroemisyjnych, Inwestycje w infrastrukturę drogową transportu publicznego, Inwestycje (budowa, rozbudowa) związane z systemami zarządzania ruchem (ITS), inwestycje związane z energooszczędnym oświetleniem ulicznym i drogowym)			
Budowa, modernizacja i oznakowanie dróg rowerowych na obszarach miejskich			
Rozwój systemu stacji ładowania pojazdów bezemisyjnych			
Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie znaczenia zrównoważonej mobilności miejskiej			
Zapewnienie adekwatności i aktualności dokumentów planistycznych w obszarze zrównoważonej mobilności miejskiej			

Kolor zielony: wysoki wpływ, kolor żółty – wpływ umiarkowany

Dla obszarów, które nie weszły w skład MOF-ów zaleca się projekty mieszczące się obszarach działań wskazanych w Tab. 6.

Tab. 6: Obszary wsparcia na terenach poza MOF wraz z szacowanym oddziaływaniem

Obszar wsparcia	Wpływ na BRD	Wpływ na dostępność	Wpływ na emisje
Rozwój infrastruktury dla użytkowników niezmotoryzowanych			
Rozwój transportu publicznego na terenie Subregionu w celu poprawy skomunikowania wszystkich obszarów			
Wsparcie rozwoju infrastruktury ładowania pojazdów zeroemisyjnych			

Kolor zielony: wysoki wpływ, kolor żółty – wpływ umiarkowany

V.4 Monitoring zrównoważonej mobilności

Podstawowe wskaźniki monitorujące przypisane są do Kierunków działań obejmujących kwestie spójności i dostępności (Kierunek działań 2.1.) oraz wysokiej jakości środowiska (Kierunek działań 3.2).

Oprócz tego do monitorowania kwestii specyficznych dla zrównoważonej mobilności zaproponowano cztery wskaźniki SUMI (ang. Sustainable Urban Mobility Indicators). Są one zalecane przez Komisję Europejską w celu oceny poziomu zrównoważenia mobilności w analizowanym obszarze. Wskaźniki te można wykorzystać zarówno do opisu aktualnego stanu rzeczy, jak również do monitorowania postępów w realizacji wyznaczonych celów. Za horyzont prognostycznym przyjęto rok 2030. Definicję poszczególnych wskaźników przedstawia Tabela 7.

Tab. 7: Wskaźniki zrównoważonej mobilności miejskiej SUMI

Wskaźnik SUMI	Opis wskaźnika
Bezpieczeństwo ruchu drogowego	Liczba ofiar wypadków drogowych [rocznie na 100 tys. mieszkańców]
Dostęp do publicznego transportu zbiorowego	Odsetek mieszkańców z bardzo dobrym lub dobrym dostępem do publicznego transportu zbiorowego
Emisja gazów cieplarnianych	Cały cykl emisji gazów cieplarnianych ze wszystkich rodzajów transportu pasażerskiego i towarowego
Emisja zanieczyszczeń powietrza	Emisje zanieczyszczeń powietrza wszystkich środków transportu pasażerskiego i towarowego (spaliny i inne niż spaliny w przypadku PM2.5)

Źródło: SUMI Indicator Spreadsheet oraz Sustainable Urban Mobility Indicators: Harmonisation Guideline – web version, Rupprecht Consult i in., sierpień 2020

Wartości bazowe wskaźników SUMI wraz z kierunkiem ich zmian przedstawia Tabela 8. Spadek wartości wskaźnika SUMI dotyczącego emisji gazów cieplarnianych w perspektywie do 2030 r. uzależniony będzie od skali wzrostu pracy eksploatacyjnej realizowanej samochodami osobowymi oraz zmian struktury eksploatowanego taboru w kierunku pojazdów elektrycznych i konwencjonalnych spełniających wyższe normy EURO. Ten czynnik wpłynie na poprawę wartości wskaźnika SUMI mierzącego poziom emisji zanieczyszczeń powietrza wyrażanych ekwiwalentem PM 2,5. Udział transportu kolejowego w wartościach obydwu wskaźników jest marginalny. Na podkreślenie zasługuje fakt, że największy udział w wartości wskaźnika odnoszącego się do emisji zanieczyszczeń powietrza posiadają samochody ciężarowe. Udział

tych pojazdów jest niemal dwukrotnie wyższy względem samochodów osobowych, ale jak już wspomniano wcześniej jest to efekt wpływu ruchu tranzytowego, na którego natężenie i strukturę władze samorządowe nie mają wpływu.

Tab. 8: Obecne wartości wskaźników SUMI z prognozą zakładanych zmian

Wskaźnik SUMI	Jednostka	2023	2030	Źródło danych
Bezpieczeństwo ruchu drogowego	Ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 100 tys. mieszkańców	6,04	spadek	GUS
Dostęp do publicznego transportu zbiorowego	Procentowy udział sumy (1) liczby mieszkańców obszaru, którzy w odległości 417 m w linii prostej (dla autobusów, tramwajów, trolejbusów i analogicznych środków transportu publicznego) lub 833 m w linii prostej (dla kolei i metra) od miejsca zamieszkania mają dostęp do przystanków zapewniających bardzo dobry dostęp do transportu zbiorowego i (2) połowy mieszkańców, którzy w odległości jak w pkt. (1) mają dostęp do przystanków zapewniających dobry dostęp do transportu zbiorowego, w liczbie wszystkich mieszkańców obszaru	56,5%	wzrost	BDOT10k, siatka demograficzna z Narodowego Spisu Powszechnego 2021, materiały rozproszone
Emisja gazów cieplarnianych w ruchu międzygminnym	Tony ekwiwalentu CO ₂ na mieszkańca	1,73	stabilizacja lub nieznaczny wzrost	Zintegrowany Model Ruchu CUPT
Emisja zanieczyszczeń powietrza w ruchu międzygminnym	Kg ekwiwalentu PM 2,5 na mieszkańca	0,69	spadek	Zintegrowany Model Ruchu CUPT

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem metodyki opracowania wskaźników SUMI

VI. Uspołecznienie procesu opracowania oraz wdrażania Strategii - zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

W proces opracowywania zarówno Strategii, jak i listy projektów zaangażowani byli partnerzy społeczni, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz społeczność Subregionu.

Projekt Strategii poddany został konsultacjom społecznym zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w których uczestniczyli lokalni partnerzy społeczni i gospodarczy, jak również mieszkańcy. Wyniki konsultacji zostały uwzględnione w zapisach Strategii.

Jednocześnie Strategia uzyskała pozytywne opinie Zarządu Województwa Opolskiego w zakresie ustaleń i rekomendacji kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu. W prace nad dokumentem włączeni zostali także przedstawiciele władz regionalnych, w tym Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego.

Ponadto partnerzy społeczni zaproszeni zostali do składania propozycji działań i projektów w ramach opracowywanej listy. Informacje o naborze jak i wzór fiszki projektowej opublikowane zostały na stronach internetowych Stowarzyszenia oraz samorządów wchodzących w skład Subregionu, a także w mediach społecznościowych w celu jak najszerszego dotarcia do potencjalnych beneficjentów. Do prac nad koncepcją projektów zaproszeni zostali przedstawiciele organizacji społecznych oraz lokalnych grup działania z terenu Subregionu, jak również instytucji publicznych.

Członkowie Grupy Roboczej, która odpowiedzialna była za przygotowanie Strategii i listy projektów, w skład której wchodziłi przedstawiciele wszystkich JST z Subregionu, bezpośrednio kontaktowali się z potencjalnymi partnerami na swoim terenie z informacją o możliwościach składania propozycji działań.

Wdrażanie zapisów Strategii zakłada aktywne włączenie mieszkańców Subregionu i lokalnych społeczności (także na poziomie sołectwa, osiedla, dzielnicy), jak również interesariuszy zewnętrznych m.in. turystów. Działania realizowane na poziomie lokalnym, między innymi w ramach Europejskiej Inicjatywy Społecznej (EIS) koncentrować się będą na

zwiększeniu partycypacji społecznej oraz jak najlepszym dostosowaniu wsparcia do zdefiniowanych potrzeb.

Inicjatywy realizowane na rzecz lokalnego środowiska planowane będą przez samorządy w uzgodnieniu i we współpracy z przedstawicielami lokalnych społeczności lub organizacji pozarządowych, w oparciu o diagnozę potrzeb danej społeczności, co pozwoli na łączenie celów ogólnych z oddalonymi potrzebami.

Ponadto w ramach prac nad elementami związanymi z planowaniem zrównoważonej mobilności także położono nacisk na aspekt uspołecznienia tego procesu poprzez identyfikację kluczowymi interesariuszami mającymi wpływ na funkcjonowanie różnych podsystemów transportu na terenie Subregionu. Dialog zainicjowano z nimi już na etapie tworzenia dokumentu. Proces konsultacji obejmował m.in.:

- warsztaty z przedstawicielami jednostek samorządów terytorialnych tworzących Subregion (odbyły się w Namysłowie i Kluczborku w dn. 21 września 2023 r.);
- warsztaty z przedstawicielami sektora transportowego (Kluczbork, 21 września 2023 r.);
- warsztaty z przedstawicielami sektora edukacji reprezentującymi szczebel gminny i powiatowy (Kluczbork, 21 września 2023 r.).

Efektem warsztatów było pogłębienie dialogu z przedstawicielami sektora edukacji, ze względu na fakt, że szkoły stanowią jeden z najważniejszych generatorów ruchu w Subregionie, z drugiej zaś – że uczęszczają do nich najmniej chronieni uczestnicy ruchu (szczególnie w szkołach podstawowych).

Dodatkowo wykorzystano wyniki badań marketingowych przeprowadzonych w 2023 roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego odniesionych do zachowań komunikacyjnych mieszkańców Subregionu⁹. Pozwoliły one na określenie istotnych parametrów i wzorców zachowań w zakresie mobilności.

⁹ Badanie mobilności mieszkańców województwa opolskiego (<https://www.opolskie.pl/2023/05/badanie-mobilnosci-mieszkancow-wojewodztwa-opolskiego>)

VI System realizacji strategii

VI.1. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja strategii

Strategia rozwoju ponadlokalnego to dokument, który wyznacza najważniejsze cele oraz służące ich osiągnięciu kierunki działań na terenie więcej niż jednej gmin i w powiatach. Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia Subregionu Północnej Opolszczyzny, jednym z jego najważniejszych celów jest wspólne planowanie rozwoju - uzgadnianie i rozstrzyganie zagadnień rozwojowych.

Realizacja niniejszej Strategii rozpocznie się w momencie przyjęcia jej przez organ stanowiący Stowarzyszenia, tj. Walne Zgromadzenie Członków. Za wdrażanie zapisów dokumentu odpowiadać będzie Zarząd Stowarzyszenia jako organ wykonawczy. Realizacja Strategii następować będzie zarówno w drodze wspólnej realizacji projektów obejmujących kilka samorządów z Subregionu Północnego Opolszczyzny, jak również poprzez działania poszczególnych JST.

W celu zwiększenia efektywności realizacji Strategii mogą być opracowywane dokumenty wykonawcze zarówno na poziomie Subregionu (jak np. obowiązujący w czasie opracowywania niniejszej strategii Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Subregionu Północnego Opolszczyzny 2016 r.), jak i poszczególnych partnerów. Ponadto gminy oraz powiaty wchodzące w skład Subregionu przy opracowywaniu swoich strategii lokalnych będą brały pod uwagę zapisy i kierunki działań wskazane w Strategii w celu zapewnienia synergii i spójności dokumentów. Poniższa tabela przedstawia zestawienie różnych dokumentów i aktów prawnych, które mogą mieć wpływ na realizację celów Strategii. Nie jest to katalog zamknięty, co oznacza, że w okresie realizacji niniejszego dokumentu mogą pojawić się nowe regulacje prawne, które będą odnosić się do zakresu merytorycznego Strategii lub wymogów formalnych. Konieczne jest zatem bieżący monitoring stanu prawnego w celu zapewnienia adekwatności zapisów.

Tab. 9: Zestawienie dokumentów i aktów prawnych, które mogą mieć wpływ na zakres Strategii Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030

Poziom krajowy
<ul style="list-style-type: none">• ustawa o samorządzie gminnym,• ustawa o samorządzie powiatowym,• ustawa o samorządzie województwa,

- ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027,
- ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych.

Poziom regionalny / wojewódzki

- Strategia rozwoju województwa opolskiego Opolskie 2030,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego,
- Plan Transportowy Województwa Opolskiego 2030,
- Plan gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028,
- Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego,
- uchwała Sejmiku Województwa Opolskiego w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa opolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw,
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do 2030 roku.

Źródło: opracowanie własne.

Niniejsza Strategia podlegać będzie aktualizacji zgodnie z art. 10g ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, tj. jeżeli wymagać tego będzie sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna obszaru Partnerstwa albo, gdy będzie to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju województwa. W takiej sytuacji przygotowany projekt Strategii uwzględniający te zmiany podlega konsultacjom społecznym oraz opiniowaniu przez Zarząd Województwa, a następnie zaktualizowana Strategia podlega przyjęciu przez Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia.

Skutecznemu wdrażaniu Strategii służą procedury monitorowania i ewaluacji. Za dokonywanie procesów kontroli realizacji dokumentu odpowiadać będzie Stowarzyszenie Subregionu Północnego Opolszczyzny.

Monitoring prowadzony będzie w cyklu dwuletnim. Pozwoli na zidentyfikowanie zagrożeń w ramach realizacji poszczególnych kierunków działań i podjęcie odpowiednich środków zaradczych. Na poziomie strategicznym monitoring obejmować będzie analizę wskaźników zarówno produktu jak i rezultatu zaproponowanych dla poszczególnych kierunków działań. Uzupełnieniem dla osiągniętej wartości wskaźnika (wpisywanej narastająco) będzie opis ewentualnych zidentyfikowanych problemów wraz z propozycją działań zapobiegawczych lub naprawczych. Narzędziem służącym przeprowadzaniu monitoringu

będzie karta monitoringu. Dane niezbędne do analizy będą dostarczały komórki merytoryczne i jednostki organizacyjne samorządów.

Tab. 10: Karta monitoringu realizacji kierunków działań w ramach Strategii Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030 – wskaźniki

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika	Zidentyfikowane problemy	Planowane/ podjęte działania naprawcze
WSKAŹNIKI PRODUKTU				
Cel strategiczny 1. Wysoka efektywność usług publicznych				
Kierunek działań 1.1: Wysoka jakość infrastruktury społecznej				
Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego (PLFCO02)*	szt.			
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (PL0CO02)	szt.			
Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej (PLFCO01)	os.			
Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne (PLRO205)	szt.			
Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą (PLRO133)	szt.			
Kierunek działań 1.2: Nowoczesny system edukacji publicznej				
Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (PLFCO07)	podmioty			
Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem (PLFCO03)	os.			
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem (PLFCO04)	os.			
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (PLFCO06)	os.			
Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (PLFCO10)	obiekt			
Kierunek działań 1.3: Dostępna i skuteczna administracja publiczna				
Liczba instytucji publicznych otrzymujących wsparcie na	szt.			

opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych (RCO014)				
Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja (PLRO011)	szt.			
Kierunek działań 1.4: Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnych				
Liczba osób objętych wsparciem w obszarze zdrowia (PLDKCO01)	os.			
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem (PLHCO01)	szt.			
Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej (PLKLCO01)	os.			
Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej (PLDKCO02)	szt.			
Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej (PLDKCO01)	os.			
Liczba podmiotów wykonujących działalność leczniczą objętych w projekcie wsparciem w zakresie poprawy dostępności zgodnie ze standardem dostępności (PLKCO01)	podmioty			
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie (PLKCO02)	os.			
Cel strategiczny 2. Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka Subregionu				
Kierunek działań 2.1: Wysoki poziom spójności i dostępności transportowej				
Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej (PLRO084)	szt.			
Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych (PLRO097)	szt.			
Liczba stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike&Ride” (PLRO096)	szt.			
Wspierana infrastruktura rowerowa (RCO058)	km			
Długość nowych lub rozbudowanych dróg poza TEN-T (RCO044)	km			

Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych poza TEN-T (RCO046)	km			
Kierunek działań 2.2: Rozwinięta przedsiębiorczość				
Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże) (RCO001)	przeds.			
Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi (RCO010)	przeds.			
Kierunek działań 2.3: Rozwinięta i różnorodna oferta turystyczna				
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (RCO077)	szt.			
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich (RCO114)	m ²			
Długość wspartych szlaków turystycznych (PLRO135)	km			
Liczba wspartych instytucji paramuzealnych (PLRO142)	szt.			
Cel strategiczny 3. Racjonalna gospodarka zasobami środowiska				
Kierunek działań 3.1: Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym				
Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof (PLRO041)	szt.			
Liczba miast wspartych w zakresie adaptacji do zmian klimatu (PLRO178)	szt.			
Liczba inicjatyw dotyczących zielono-niebieskiej infrastruktury (FEOP22)	szt.			
Pojemność obiektów małej retencji (PLRO044)	m ³			
Liczba wspartych form ochrony przyrody (PLRO071)	szt.			
Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody (PLRO074)	szt.			
Liczba kompleksowych kampanii edukacyjnych (FEOP23)	szt.			
Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów (RCO107)	euro			

Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów (PLRO061)	szt.			
Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) (PLRO060)	szt.			
Kierunek działań 3.2: Wysoka jakość środowiska				
Infrastruktura paliw alternatywnych (punkty tankowania/ładowania) (RCO059)	szt.			
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (PLRO023)	szt.			
Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (RCO019)	m ²			
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej) (RCO022)	MW			
Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej z OZE (PLRO033)	szt.			
Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzenia ścieków (RCO031)	km			
Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę (RCO030)	km			
Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych (PLRO050)	szt.			
Liczba wspartych stacji uzdatniania wody (PLRO053)	szt.			
Kierunek działań 3.3: Zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych				
Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem (PLRO139)	szt.			
Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych kształtujących świadomość ekologiczną (PLRO073)	szt.			
Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż	ha			

przystosowanie się do zmian klimatu (RCO036)				
Liczba wspartych obiektów w miejscach dziedzictwa naturalnego (PLRO144)	szt.			
WSKAŹNIKI REZULTATU				
Cel strategiczny 1. Wysoka efektywność usług publicznych				
Kierunek działań 1.1: Wysoka jakość infrastruktury społecznej				
Liczba osób korzystających ze wspartych obiektów infrastruktury społecznej (FEOR91)	osoby/ rok			
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej (RCR073)	użytkownicy/ rok			
Liczba korzystających z obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (RCO069)	osoby/ rok			
Kierunek działań 1.2: Nowoczesny system edukacji publicznej				
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu (PLFCR02)	%			
Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje/kompetencje lub umiejętności po opuszczeniu programu (PLFCR01)	%			
Kierunek działań 1.3: Dostępna i skuteczna administracja publiczna				
Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych (RCR011)	użytkownicy/ rok			
Kierunek działań 1.4: Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnych				
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu (PLLCR02)	szt.			
Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie (PLKLCR04)	os.			
Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej (PLKLCR02)	szt.			

Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług (PLKLCR03)	szt.			
Cel strategiczny 2. Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka Subregionu				
Kierunek działań 2.1: Wysoki poziom spójności i dostępności transportowej				
Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (RCR062)	użytkownicy/rok			
Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg (RCR055)	pasażerokilometr/rok			
Kierunek działań 2.2: Rozwinięta przedsiębiorczość				
Nowe przedsiębiorstwa utrzymujące się na rynku (RCR017)	przeds.			
Kierunek działań 2.3: Rozwinięta i różnorodna oferta turystyczna				
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (RCR077)	odwiedzający/rok			
Cel strategiczny 3. Racjonalna gospodarka zasobami środowiska				
Kierunek działań 3.1: Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym				
Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (RCR037)	os.			
Odpady zbierane selektywnie (RCR103)	tony/rok			
Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów komunalnych (PLRR019)	os.			
Liczba gatunków zagrożonych, dla których wykonano działania ochronne (PLRR042)	szt.			
Powierzchnia obszarów chronionych, dla których opracowano dokumenty planistyczne (PLRR043)	ha			
Ludność odnosząca korzyści ze środków na rzecz jakości powietrza (RCR050)	os.			
Kierunek działań 3.2: Wysoka jakość środowiska				
Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia ciepła) (RCR031)	MWh/rok			

Dodatkowa moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii (RCR032)	MW			
Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia (RCR042)	os.			
Ludność podłączona do wybudowanej lub zmodernizowanej zbiorczej kanalizacji sanitarnej (PLRR038)	os.			
Kierunek działań 3.3: Zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych				
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (RCR077)	odwied zający/ rok			
Liczba przedsięwzięć proekologicznych (PLRR051)	szt.			

* W nawiasach podano numery identyfikacyjne wskaźników z FEO 2021-2027 w celu wykazania spójności obu dokumentów na poziomie osiągniętych rezultatów

Źródło: opracowanie własne.

Uchwalenie Strategii poprzedza opracowanie ewaluacji ex-ante, zgodnie z zapisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, służącą ocenie planowanej interwencji. Wyniki tego rodzaju ewaluacji mogą poprawić jakość planowanej do wdrożenia interwencji. Pozwalają ocenić trafność, przewidywaną skuteczność oraz efektywność realizacji Strategii. Natomiast po przyjęciu przez wszystkie wymagane przepisami podmioty, prowadzone mogą być ewaluacje on-going oraz ex-post. Ewaluacja on-going służy usprawnieniu procesu wdrażania dokumentu, pozyskiwaniu informacji pozwalających na rozwiązywanie problemów (niedających się zidentyfikować tylko na poziomie monitoringu) oraz stanowi podstawę do wprowadzenia ewentualnych zmian zapisów Strategii. Opiera się na ocenie warunków zewnętrznych wdrażania Strategii (np. zmian przepisów prawa), systemu zarządzania i wdrażania Strategii, porównania celów z wynikami Strategii. Ewaluacja ex-post ocenia realne efekty wprowadzonych interwencji w oparciu o kryteria: skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości. Pozwala ona ustalić, czy założone cele zostały osiągnięte, w jakim stopniu oraz czy proces ich realizacji był efektywny. Uzyskane wyniki mogą posłużyć do usprawnienia planowanych działań. Podstawę do ewaluacji stanowią będą analizy jakościowe, desk-research, odnoszące się do wskaźników uwzględnianych na etapie opracowania diagnozy.

Ewaluacja on-going zostanie dla niniejszego dokumentu przeprowadzona w 2026 r., co pozwoli ocenić skuteczność działań podejmowanych przez „połowę” okresu obowiązywania Strategii. Jej efektem może być proces aktualizacji dokumentu, polegający w szczególności na zmianie/dodaniu/usunięciu kierunków działań. Natomiast ewaluacja ex-post przeprowadzona zostanie w 2031 r., za cały okres obowiązywania Strategii. W przypadku obu opracowań podstawę stanowić będzie analiza danych zastanych (głównie statystycznych), jednak nie wyklucza się wykonywania analiz o charakterze jakościowym (np. ankiety). Do ich realizacji wykorzystane zostaną wskaźniki uwzględnione na etapie opracowania diagnozy strategicznej. Raporty z przeprowadzonych ewaluacji będą przygotowywane do końca trzeciego kwartału następującego po roku kończącym okres ewaluowany. Każdy raport będzie przedstawiany Walnemu Zgromadzeniu Członków Stowarzyszenia.

VI.2. Ramy finansowe Strategii

Oszacowania wysokości nakładów finansowych niezbędnych do realizacji zapisów Strategii Rozwoju Subregionu dokonano na podstawie wartości projektów zgłoszonych przez członków Stowarzyszenia. Szacowanie ma wartość przybliżoną i należy zakładać, że w związku z aktualną, bardzo dynamiczną sytuacją gospodarczą w kraju, przyjęte ceny mogą bardzo się zmieniać w czasie całego okresu wdrażania dokumentu. Szacunkowy koszt tych przedsięwzięć określający ramy finansowe realizacji Strategii to 1.153.049.038 zł¹⁰. Rozkład całkowitej kwoty planowanych na tym etapie projektów z uwzględnieniem nakładów na poszczególne cele strategiczne kształtuje się w następujący sposób:

- cel 1 – 446.197.000 zł,
- cel 2 – 418.278.855 zł,
- cel 3 – 649.532.913 zł.

Dla prowadzenia skutecznej i efektywnej interwencji publicznej będą wykorzystywane wszystkie dostępne środki finansowe, pochodzące m.in. z następujących źródeł:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe oraz środki własne gmin,

¹⁰ Poszczególne projekty, mogą realizować jednocześnie wiele celów strategicznych np. cel 1 i cel 2. W związku z powyższym całkowita kwota przedsięwzięć nie jest sumą kwot poszczególnych celów strategicznych

- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki z funduszy celowych,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarcz antykryzysowych.

Spis tabel

Tab. 1: Macierz powiązań celów polityki przestrzennej i rekomendacji z Obszarami Strategicznej Interwencji Subregionu Północnego.....	43
Tab. 2: Prognozowana wielkość pracy eksploatacyjnej realizowanej przeciętnie w ciągu doby przez poszczególne rodzaje pojazdów transportu drogowego w Subregionie w 2030 r. [pojazdokilometry].....	64
Tab. 3: Koszty efektów zewnętrznych transportu drogowego w Subregionie w 2030 r. w poszczególnych scenariuszach (PLN/dzień).....	65
Tab. 4: Wielkość szacowanej emisji rocznej CO ₂ związanej z realizacją potrzeb transportowych transportem drogowym w Subregionie [tony].....	65
Tab. 5: Obszary wsparcia na terenach MOF wraz z szacowanym oddziaływaniem.....	66
Tab. 6: Obszary wsparcia na terenach poza MOF wraz z szacowanym oddziaływaniem.....	67
Tab. 7: Wskaźniki zrównoważonej mobilności miejskiej SUMI.....	68
Tab. 8: Obecne wartości wskaźników SUMI z prognozą zakładanych zmian	69
Tab. 9: Zestawienie dokumentów i aktów prawnych, które mogą mieć wpływ na zakres Strategii Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030	72
Tab. 10: Karta monitoringu realizacji kierunków działań w ramach Strategii Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030 – wskaźniki.....	74

Spis rysunków

Rys. 1: Położenie Subregionu Północnego Opolszczyzny na tle województwa opolskiego.....	5
Rys. 2: Obszary zagrożone powodzią na obszarze Subregionu Północnej Opolszczyzny.....	55
Rys. 3: Model funkcjonalno-przestrzenny Subregionu Północnego Opolszczyzny	57
Rys. 4: Miejskie Obszary Funkcjonalne miast powiatowych województwa opolskiego.....	60
Rys. 5: Natężenie ruchu samochodowego (pojazdy osobowe i ciężarowe) w 2030 roku w Scenariuszu 1 na sieci dróg krajowych [liczba pojazdów na dobę].....	62
Rys. 6: Natężenie ruchu samochodowego (pojazdy osobowe i ciężarowe) w 2030 roku w Scenariuszu 2 („pozytywnym”) na sieci dróg krajowych [liczba pojazdów na dobę].....	63
Rys. 7: Natężenie ruchu samochodowego (pojazdy osobowe i ciężarowe) w 2030 roku w Scenariuszu 3 („negatywnym”) na sieci dróg krajowych [liczba pojazdów na dobę].....	64